De misbrugte kærlighedsbreve

Gottfried Keller

Gottfried Keller

De misbrugte kærlighedsbreve

eBibliotek 1800

2025

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Gottfried Keller: *De misbrugte kærlighedsbreve* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Gottfried Keller: *De misbrugte kærlighedsbreve* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of*

art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.

De misbrugte kærlighedsbreve

Victor Störteler, der af seldwylerne blev kaldt for Viggi Störteler, levede i behagelige og vel ordnede forhold, da han drev en indbringende speditions- og butiksforretning og dertil besad en smuk, sund og godmodig kone. Foruden sin egen meget behagelige person havde Gritli, hans kone, også medbragt ham en ret anselig formue, som var tilfaldet hende som arv efter en bortrejst slægtning. Nu levede hun stille og venlig hos sin mand, og hendes penge kom ham fortrinligt tilpas som en hjælp til at udvide forretningen, som han drev med stor flid og omhu, så at den var i en blomstrende forfatning. Herved støttedes han af en egenskab, som, skønt den ellers ikke er almindelig her i landet, kom ham til god nytte. Han havde nemlig udstået sin læretid i en større by, hvor han siden var blevet nogle år, og havde dér været medlem af en forening af unge kontorister, som havde sat sig videnskabelig og æstetisk uddannelse som formål. Da de unge mennesker var fuldstændig overladt til sig selv, så tog de sig alt for store opgaver på og begik allehånde dumheder. De læste de sværeste bøger og førte en forvirret underholdning om det læste, og på deres teater spillede de Faust og Wallenstein, Hamlet, Lear og Nathan; de gav vanskelige koncerter og forelæste skrækindgydende opsatser for hinanden, kort sagt, der var ikke den ting, uden at de vovede sig i kast dermed.

Herfra bragte da Viggi Störteler en usædvanlig smag for dannelse og dertil svarende belæsthed med sig tilbage til Seldwyla. Men på grund af denne tilbøjelighed følte han sig for

god til at slå ind på sine medborgeres skikke og levevis. Derimod anskaffede han sig bøger, indmeldte sig som medlem i alle hovedstadens lejebiblioteker og læsekredse, abonnerede på *Gartenlaube* og tegnede sig for alt, hvad der udkom i leveringer, da der således tilbød sig en bekvem lejlighed til et fortløbende og smukt fordelt studium. Og alt dette holdt ham til hjemmet og bevarede ham mod allehånde udskejelser, der kunne have voldet ham tab. Når han da munter og forsigtig havde endt dagens slid, så tændte han sin pibe, tog et par bløde filtsko på og hengav sig til nydelsen af sin lekture, som han med stor behændighed forstod at finde rede i. Men han gik endnu videre. Snart begyndte han på at skrive forskellige afhandlinger, som han i samtale med sin kone betegnede som "essays" og han ytrede imellemstunder, at han troede, at hans naturanlæg nærmest anviste ham en virksomhed som essayist. Da disse essays imidlertid ikke blev optaget i de tidsskrifter, han indsendte dem til, begyndte han at skrive noveller, som han under navn af "Kurt vom Walde" indsendte til alle mulige søndagsblade. Her gik det ham bedre; de løb nok så højtideligt af stablen under det herlige forfatternavn i de forskelligste egne af det tyske rige og skulle snart begynde at fremkalde et smerteligt stik hos en Roderich vom Thale, en Hugo von der Insel og en Gänserich von der Wiese over den nyopdukkende konkurrent. Han forsømte heller ikke nogen opfordring til en konkurrence på novellens område, og alt dette afgav et underholdende krydderi for hans tilbagetrukne tilværelse. Et yderligere opsving vandt han altid på sine kortere eller længere forretningsrejser, da han på gæstgivergårdene traf mangen åndsfælle, med hvem han kunne få sig en dannet samtale. Også

besøgene på venligtsindede redaktionskontorer omkring i provinsbyerne afgav i forbindelse med handelsforretningerne en dannende adspredelse, der rigtignok nu og da kostede ham en flaske vin.

En sjælden triumf fejrede han en gang ved aftensbordet i hotellet i en mellemtysk stad, hvor foruden nogle gamle stamgæster fra byen selv flere unge rejsende var til stede. De værdige, gamle herrer med det hvide hår førte en livlig konversation om allehånde litterære materier; de talte om Cervantes og Rabelais, Sterne og Jean Paul, som også om Goethe og Tieck og lovpriste den glæde, man har af at forfølge stilens og kompositionens små hemmeligheder, uden at dog tilegnelsen af selve indholdet lider derved. De anstillede indgående sammenligninger og søgte den røde tråd, der altid går igennem sligt; snart godtede de sig i en lille, samdrægtig latter over én eller anden erindring, snart glædede de sig med alvorlige ansigter over en eller anden nyopdaget skønhed, alt sammen uden støj og ophidselse, og da endelig den ene var færdig med sin te, og den anden havde tømt sit krus øl, bankede de deres lange kridtpiber ud imod bordet og vaklede på noget gigtsvage ben hjem til deres nattekvarter. Kun én af dem blev ubemærket siddende i en krog for endnu at læse sin avis og nyde et glas punch.

Men nu udspandt der sig en samtale blandt de yngre gæster, der hidtil havde siddet stille og hørt til. En af dem gav signalet ved en spottende hentydning til den gammelmandspassiar, de nylig havde måttet døje. Den kunne være god nok for en fyrre år siden, da disse gamlinger agerede skønånder her i denne ravnekrog. Denne bemærkning vandt livligt bifald, og før man

vidste et ord af det, havde der atter udviklet sig en samtale af belletristisk natur, men af en hel anden slags end den tidligere. For disse unge mennesker vidste ingen besked med de gammeldags emner, som de æstetiserende gamle havde drøftet, når undtages nogle forslidte stikord fra dårlige litteraturhistorier. Derimod røbede de et indgående og uovertræffeligt kendskab til de dagligt opdukkende fænomener af lettere art og alle de småpersonligheder og godtkøbsnotabiliteter, der under de vidunderligste navne fra uge til uge tumlede sig i bladenes spalter. Det viste sig snart, at man ikke havde med slige ignoranter som gamle kancelliråder og amatører at gøre, men at disse var folk af faget. For efter en kort tids forløb hørte man intet uden ord som honorar, forlægger, klike, koteri, og hvad andet, der ellers kan tjene til at ophidse slige folks forbitrelse og beskæftige deres fantasi. Der var allerede en larm og forvirring, som om tyve mennesker kunne have talt i munden på hinanden, de blinkede snedigt til hinanden med forslagne øjne og en glimrende demaskering kunne ikke udeblive længe. Da gav én sig til kende som Guido von Strahlheim, en anden som Oskar Nordstern, en tredje som Kunibert vom Meere. Da tøvede Viggi, der hidtil kun havde taget liden del i samtalen, hellen ikke længe, men fremkom med adskillige undselige antydninger, hvoraf det med tilstrækkelig tydelighed fremgik, at han var Kurt vom Walde. Han var kendt af alle, ligesom han selv kendte alle, for disse herrer, der lod en god bog ligge ulæst hen i åringer, slugte øjeblikkelig alt, hvad der kom fra deres jævnlige, idet de opsøgte det rundt omkring på cafeerne, dog ingenlunde af virkelig deltagelse, men af en besynderlig årvågenhed.

"De er Kurt vom Walde?" rungede det nu i kor; "ha, velkommen!" Og nu blev der straks bestilt adskillige flasker af en uægte, billig og sur vin, den billigste af de forseglede vine, der fandtes i huset, og nu begyndte først ret et energisk liv at røre sig. Nu gjaldt det om at vise, at man havde hår på tænderne! Alle mænd, der havde udrettet noget virkeligt og indlagt sig nogen ægte fortjeneste, og som måske i dette øjeblik sov de retfærdiges søvn i over hundrede miles afstand blev nu på det grundigste demolerede. Enhver påstod at have det pålideligste og mest detaljerede kendskab til deres gøren og laden, der var ikke den skændselsdåd, som ikke blev tillagt dem, og omkvædet var stadig: "For resten en han en jøde!" en bemærkning, der altid blev fremført med en vis forretningsmæssig tørhed, hvorpå hele koret gentog i samme tonart: "Ja vist, han skal være en jøde!"

Viggi Störteler gned sig fornøjet i hænderne og tænkte ved sig selv: "Der er du kommet til den rette mølle! En forfatter blandt forfattere! Og hvad det er for drevne fyre! Hvilken forståelse, hvilken moralsk indignation!"

Og i denne nat og ved denne svovlede vin blev det nu for at gøre en ende på den bestående elendighed og hidføre en ny morgenrøde på højtidelig måde vedtaget at stifte en ny Sturm-und-Drang-periode, ved hvis videre udvikling man dog skulle følge en bestemt plan for på kunstig vis at frembringe den gæring, som den nye tids klassikere alene kunne fremstå af.

Da de havde tilendebragt denne verdenshistoriske forhandling var deres kræfter også udtømte og de begyndte at nikke, og måtte kort tid efter gå til sengs, for disse profeter kunne ikke en gang tåle god, endsige da dårlig vin; men måtte

sone enhver lille overskridelse med katzenjammer og mathed i sokkerne.

Da de havde trukket sig tilbage, spurgte en af de gamle herrer, som var blevet siddende og havde godtet sig kosteligt over det optrin, han havde været vidne til, én af opvarterne om, hvad det var for folk. "To af dem," svarede denne, "er handelsrejsende, en hr. Störteler og en hr. Huberl; den tredje hedder hr. Stralauer; men kun den fjerde af dem kender jeg noget nærmere til. Han kalder sig dr. Mewes og opholdt sig her nogle uger sidste vinter. Han holdt forelæsninger over tysk litteratur i dansesalen i "Den blå Karpe", hvor jeg den gang konditionerede, som han afskrev ordret fra en bog. Denne bog, som han formodentlig, efter bindet at dømme, har stjålet fra et eller andet bibliotek, var ganske fuld af æseløreer, blækklatter og oliepletter. Foruden denne bog havde han også en laset "Ledetråd til Fransk Konversation" og et kortspil med obskøne billeder i, når man holdt det op mod lyset. Han plejede gerne at foretage afskrivningen af den omtalte bog liggende i sengen for på den måde at spare ildebrændsel; men til sidst væltede han blækhusets indhold ud over sengen tæppet og lagenerne, og da vi førte ham en moderat skadeserstatning på regningen, truede han med at misrekommandere "Den blå Karpe" i sine skrifter og føljetoner. Da han desuden også i andre retninger havde allehånde stygge vaner, blev han til sidst smidt på døren. Han skriver for resten under navn af Kunibert vom Meere alle slags sødlige og plagiate historier."

"Hvad for noget!" sagde den gamle, "I taler jo som en mand af faget om alle disse ting, mester Georg!"

Kelneren blev rød i hovedet, stammede og sagde: "Jeg kan lige så gerne tilstå, at jeg selv i halvandet år har været forfatter!"

"Hille den gloende!" råbte den gamle, "og hvad har I da skrevet?"

"Ja, det ved jeg knap selv rigtigt," svarede den anden. "Jeg tjente som opvarter på et kaffehus, hvor der hele dagen gik og drev en forsamling omtrent af samme surdej som dem, der nylig sad her. De drev dagen bort, som de kunne bedst, flanerede, ræsonnerede, gennemstøvede bladene, ærgrede sig over andres lykke og glædede sig over andres ulykke og løb nu og da hjem for hurtigt i største letsindighed at smøre et dusin sider op; for, da man intet havde lært, havde man heller ikke fjerneste begreb om nogen slags ansvarlighed. Jeg blev snart igået med disse herrer, det liv, de førte, syntes mig langt at foretrække for min underordnede stilling, og jeg blev ligeledes forfatter. På mit sovekammer havde jeg liggende en pakke gamle, makulerede numre af franske blade, som jeg havde samlet mig sammen i de forskellige konditioner, hvor jeg tidligere havde tjent, fra først af med den tanke, at jeg derigennem kunne stave mig en smule ind i det franske, som det sømmer sig for en ung kelner. Af disse forslidte blade oversatte jeg nu et miskmask af historier og alle slags sliddersladder, også angående personer, som jeg ikke havde det fjerneste kendskab til. Af ukyndighed i det tyske sprog beholdt jeg ofte ikke blot fransk ordstilling og sætningsbygning, men også alle mulige gallicismer, og det pølsesnak, som jeg tilføjede for egen regning, skrev jeg da ligeledes på dette kaudervælsk, som jeg anså for rigtig stilistisk. Da jeg på den måde havde oversmurt en tyve-tredive ark, betroede jeg det som et originalt

arbejde til mine herrer og venner, og se! de skænkede det al mulig opmuntring og lod det straks befordre i trykken. Der findes et besynderligt kammeratskab imellem de slette forfattere. Skønt de taget hver for sig er de mest ufordragelige og hadefulde mennesker af verden, har de dog en uimodståelig tilbøjelighed til at klumpe sig sammen og stifte parti for således at øve et vist mekanisk tryk opad til. Min lille bog blev straks udbasuneret som et meget lovende begynderarbejde af en åndrig, ung forfatter, hvis domme forbandt tysk skarpsindighed med fransk elegance, som man søgte årsagen til i et flerårigt ophold i Paris. Jeg havde nemlig virkelig opholdt mig et halvt år i denne stad som opvarter i en tysk restauration. Da der iblandt det tøjeri, som jeg havde oversat i min bog, fandtes flere pikante, men glemte anekdoter, så kom disse nu snart under henvisning til min bog til at cirkulere gennem en mængde blade. Jeg havde på titelbladet kaldt mig for George d'Aesan, hvilket er det omvendte af mit ærlige navn: Georg Nase. Nu hed det overalt: "George Desan fortæller i sin interessante bog følgende træk om dit eller dat ..." og jeg blev derover så opblæst og selvtillidsfuld, at jeg uden mindste betænkning fo'r afsted på den betrådte bane som en afskudt kanonkugle."

"Men for pokker!" udbrød nu den gamle, "hvad havde De da at skrive om? De kunne dog ikke altid tære på Deres gamle avishistorier?"

"Nej! Jeg havde intet stof undtagen så at sige selve mit skriveraseri. Så snart jeg fik fat på blæk og pen, skrev jeg om selve blækket. Næppe var jeg blevet udnævnt til forfatter, før jeg begyndte at skrive om forfatterlavets pligter og rettigheder,

dets værdighed og fornødenheder, om nødvendigheden af dets sammenhold over for de andre stænder, jeg skrev om oprindelsen til selve ordet "forfatter", som jeg ikke havde mere begreb om end bag på en hånd, og foreslog det afløst af adskillige, som jeg troede, mere åndrige benævnelser, som jeg havde udklækket i mine ledige timer såsom: bogmager, pennekunstner, blækhornist, ordsmeder osv. Jeg optrådte også som forsvarer af tanken om en sammenslutning af alle skrivende med det formål at tilvejebringe et smukt og sikkert udkomme for enhver deltager, kort sagt, jeg vakte i nogen tid et forfærdeligt røre med alle mine dumheder og gik og gjaldt for en allerhelvedes karl blandt de andre blæksmørere. Alle mulige spørgsmål blev inddraget og diskuteret under dette synspunkt, og stadig vendte vi tilbage til forfatterstandens interesser. Skønt jeg var et vidunder af uvidenhed og ubelæsthed, skrev jeg dog snart udelukkende om forfattere, og uden af egen erfaring at kende disses karakter, forfattede jeg snart "En Time hos X" eller "Et Besøg hos N", eller "Et Møde med P" eller "En Aften hos fru Q" og mere af samme sort, hvilket jeg alt sammen serverede med en kolossal næsvished og frækhed og krydrede med en uhyre barnagtighed. Desuden drev jeg en livlig industri med en artikel, som kaldtes for "Meddelt", idet jeg gjorde mig til organ for allehånde cafépassiar og bysladder. Når øjeblikket tilfældigvis ikke frembød noget af interesse, så omplantede jeg vel for tyvende gang Sesenheimer-idyllerne fra Goethes skønne sprog til min egen gemene jargon, og indsendte dem under den beskedne titel af "Studier" til et eller andet navnebogsblad. Jeg brugte også den trafik at uddrage sådanne steder af bekendte forfattere, som man netop i den sidste tid ikke havde

beskæftiget sig med – i alt fald ikke efter, hvad jeg vidste – som jeg derpå, forsynet med nogle tåbelige bemærkninger, lod vandre ud i verden som lige så mange nye opdagelser. Eller jeg plukkede et brev eller et digt ud af et nylig udkommet bind og satte det i omløb som håndskriftlig meddelelse fra forfatteren, og jeg havde altid den tilfredsstillelse, at se det vedkommende produkt nok så muntert passere revy gennem hele pressen. I særdeleshed ydede digteren Heine mig mangen fed mundfuld, og jeg trivedes ved hans sygeseng som en rotte i en mistbænk."

"Men De har jo været en udlært halunk!" udbrød den gamle herre forbavset, og mester Georg fortsatte:

"Jeg var ingen halunk, men en stakkels, enfoldig dumrian, der førte sine opvartermanerer med sig over i en virksomhed og i forhold, som han hverken havde noget sædeligt eller usædeligt, men overhovedet aldeles intet begreb om. Desuden bragte min adfærd ikke nogen i virkelig fortræd."

"Og hvordan er De da igen kommet bort fra dette herlige liv?" spurgte den gamle.

"Det gik lige så let og simpelt, som jeg slap ind i det!" svarede eksforfatteren. "Trods al min glans, befandt jeg mig dog ikke rigtig vel ved det, og navnlig savnede jeg den bedre forplejning og de gode rester af vinen, som jeg havde nydt i min tidligere livsstilling. Min klædedragt gik også i forfald, og jeg måtte nu sommer og vinter gå med en gammel, luvslidt opvarterfrakke under en tynd overfrakke. Da tilfaldt der mig uventet en lille pengesum hjemmefra, og da jeg fra tidligere tid havde bevaret en gammel svaghed for at gå fint klædt, så bestilte jeg mig straks en ny frakke og en smuk vest og købte mig en forgyldt urkæde og en fin skjorte med kravebryst. Men da jeg nu havde

pudset mig således op og så mig selv i et spejl, faldt det som skæl fra mine øjne; jeg fandt mig pludselig alt for god til at være forfatter, men derimod fuldstændig moden for en plads som oberkelner i et middelklasses hotel og søgte derfor en plads som sådan."

"Men hvoraf kommer det," spurgte gæsten, "at De nu formår at dømme så fornuftigt og sundt om Deres tidligere digten og tragten?"

"Det kommer formodentlig af," svarede Georg Nase smilende, "at jeg først nu har begyndt at sørge for min uddannelse i mine fritimer, men blot for min private fornøjelse!"

Og nu betalte den gamle endelig sin fortæring og fjernede sig efter først at have opmuntret opvarteren til for fremtiden at tage del i gæsternes samtale og ikke forsømme at meddele dem så meget som muligt af sine muntre bedrifter og oplevelser. Og således føjede det sig, at i denne gæstgivergård de daglige stamgæster og kelneren besad mere dannelse og skole end den lille forfatterkongres, der for øjeblikket sov under samme tag.

Næste dag spredtes disse herrer til alle verdens kanter, efter at de først endnu en gang kraftigt havde indvarslet den projekterede Sturm-und-Drang-periode og aftalt det fornødne med hensyn til iscenesættelsen. Idet man nu rent foreløbig fordelte nogle af rollerne, priste man det som en lykkelig tilskikkelse, at Schweiz havde fundet en så fortræffelig repræsentant i Viggi Störteler, og at forholdet til dette land således var kommet i den bedste gænge, og han påtog sig midlertidigt i sig at forene både Bodmer og Lavater og at

modtage og opmuntre de rejsende, nybagte Klopstock'er, Wieland'er og Goethe'r.

Og således vendte han nu tilbage til sin hjemstavn aldeles opblæst af store udsigter og forsæt. Han lod sit hår vokse langt, strøg det bag ørerne, anskaffede sig et par briller af almindeligt rudeglas og anlagde et lille fipskæg, for at hans ydre på værdig måde kunne svare til det betydningsfulde indhold, som han gennem sine nye bekendtskaber havde vundet med ét slag. I overensstemmelse med den mission, han havde påtaget sig, begyndte han nu at se sig om blandt sine medborgere i den hensigt at vinde tilhængere. Så snart han fik nys om, at en eller anden havde skrevet en lille historie til almanakken eller forfattet nogle satiriske rimerier – den eneste slags litteratur, som dyrkedes i Seldwyla – så gjorde han straks et forsøg på at hverve et medlem til Sturm-und-Drang-perioden. Men så snart de gode folk lugtede lunten og begyndte at forstå hensigten med hans besynderlige opfordringer, gjorde de ham selv til genstand for deres latter og for nye spottedigte, som til hans store ærgrelse blev læst op rundt om på byens beværtningssteder. Og da han til sidst ved et offentligt festmåltid tog bladet fra munden og i forblommet form spurgte byskriveren, om hvad han egentlig mente om Kurt vom Walde, svarede denne: "Kurt vom Walde? Hvad er det for en kalv?" Da havde han nok af det og trak sig igen tilbage inden for hjemmets snævrere skranker.

Da faldt hans blik på hans kone, og da han så, hvor fortryllende Gritli tog sig ud ved sin spinderok med sin lille kappe på, med den lille røde kirsebærmund, den sagte svulmende barm og den sirlige fod, da gik der et lys op for ham;

han besluttede i sit stille sind at ophøje hende og at gøre hende til sin muse. Straks bød han hende at sætte den med benringe og klokker kunstfærdigt prydede rok til side og at tage det grønne bånd af den bløde hør. Til gengæld gav han hende en gammel antropologi i hånden og befalede hende at læse i den, mens han arbejdede på sit kontor, for at tidens store opgave dog ikke skulle ligge danske brak. Derpå begav han sig til sine forretninger, særdeles fornøjet med dette indfald. Men da han kom hjem til middagsmåltidet, og var meget opsat på at få den første åndelige samtale med sin muse, da rystede hun på hovedet og vidste aldeles intet at sige.

"Jeg må begynde med at anslå blidere strenge!" tænkte han, og gav hende efter bordet et bind "Forårsbreve fra en Ensom", som hun skulle læse i til aften. Derpå gik han hen på sit magasin for at lade bortføre en bunke farvetræ og derpå ud i skoven for at overvære en auktion over egebark. Dér gjorde han en god handel og fornøjet over dette foretog han sig yderligere en spadseretur, dog ikke uden en bestemt bitanke. Han stak den forretningsmæssige notesbog til side og trak en mindre ditto frem, der var forsynet med et lukke af stål.

Med denne stillede han sig op foran det første, det bedste træ, betragtede det nøje og skrev: "En bøgestamme. Lysegrå med endnu lysere pletter og tværstriber. To slags mos beklæder den, den ene er næsten sort, den anden er af en fløjlsagtig glinsende grøn farve. Desuden gulagtigt, rødligt og hvidt lav, der jævnligt løber over i hinanden. En vedbendranke slynger sig op ad dens ene side. Belysningen må studeres en anden gang, da træet står i skygge. Muligvis anvendeligt i røverscener."

Derpå standsede han ved en i jorden nedrammet pæl, hvorpå et barn havde ophængt en død stålorm. Han skrev: "Interessant detalje. Lille stav stukket i jorden. Derom slynget liget af en sølvgrå slange, knækket i dødens stivkrampe. Myrer kommer frem af det hule indre, eller vandrer derind, oplivende den tragiske scene. Slagskyggerne af nogle gyngende græsstrå, hvis spidser er forsynet med rødlige aks, leger over det hele. Er Merkur død, og har her efterladt sin stav med døde slanger? Sidste hentydning særlig egnet for en handelsnovelle. NB. Staven eller pælen er gammel og rådden, af samme farve som slangen; hvor solen skinner på den, er den beklædt med små, sølvgrå hår. (Den sidste iagttagelse turde være ny.)"

Straks efter standsede han ved et hjulspor og skrev: "Motiv for landsbyhistorie: Vognfure, halvt fyldt med vand, hvori små vanddyr svømmer omkring. Hulvej. Jorden fugtig, mørkebrun. Også fodsporene er fyldt med vand, som er rødt, jernholdigt. Stor sten på vejen, tildels med friske beskadigelser som af vognhjul. Hertil lod der sig knytte en eksposition med væltet vogn, strid og overlast."

Idet han nu fortsatte sin gang, stødte han på en sølle bondepige, hende standsede han straks, gav hende nogle skillinger og bad hende at blive stående stille i fem minutter, hvorpå han gav sig til at betragte hende fra top til tå, mens han nedskrev følgende: "Klodset figur, barfodet, tilsølet af gadesnavs op over anklerne; blåstribet kjole, sort livstykke, levning af nationaldragt, hovedet indhyllet i rødt tørklæde, hvidstribet –" Men lige med ét stak tøsen i at rende i strakt galop, som om pokker selv kunne været i hælene på hende. Viktor stirrede grådigt efter hende og skrev ivrigt: "Kosteligt!

Dæmonisk-populær skikkelse, elementært væsen." Først i en betydelig afstand blev hun stående og så sig ængstelig tilbage, da hun så ham endnu bestandig optaget af at skrive, vendte hun ham ryggen og slog sig flere gange med den flade hånd bagved hofterne, hvorpå hun forsvandt i skoven.

Så vendte han hjemad så belæsset med udbytte som en bi, der vender tilbage til kuben. "Nå, kære Mus'chen!" råbte han til sin kone; "har du læst din bog? Mig er det gået fortræffeligt, jeg medbringer udmærkede studier, hvis anvendelse vi endnu i dag vil passiare om." Men atter vidste hun intet at sige, fordi hun hele eftermiddagen havde siddet i haven og i al magelighed afskallet grønne ærter. Denne gang var det ham, der rystede på hovedet, mens han tænkte: "Besynderligt! Måske er det bedre straks at begynde med praksis og løbe an på den kvindelige skarpsindighed!" Altså forelæste han hende ved aftensbordet de notitser, som han havde gjort på sin udflugt, indledte en samtale om nytten af slige betragtninger, og idet han opfordrede hende til ligeledes at lægge sig efter sådanne iagttagelser og notitser og meddele ham, hvad hun således måtte samle, opfordrede han hende til at sige ham sin mening om alt dette. "Jeg forstår ikke det mindste af det," var alt hvad hun svarede. Han bekæmpede sin utålmodighed og sagde: "Så vil vi straks skride til betragtningen af en helhed, som måske vil være dig klarere, og hvori du – hvor kunstfærdig den end er – let vil kunne iagttage indfletningen af sådanne enkeltheder!"

Altså tog han sit nyeste manuskript frem og begyndte at forelæse det, ofte afbrudt af de forstyrrelser, som de overstregede og forbedrede ord forvoldte. Ligeledes måtte han hvert øjeblik rette på sine briller, der blændede ham. Dog

bemærkede han først efter en halv times forløb, at hans ægtemage blidelig var indslumret.

Da lod han sin kniv klirre mod metallysestagen og sagde, idet Gritli forskrækket slog sine øjne op, i en alvorlig og bebrejdende tone: "Det kan ikke blive ved at gå således, kære kone! Du ser, hvordan jeg gør mig al mulig ulejlighed for at hæve dig op til mig, men dog kommer du mig ikke i møde! Du ved, at jeg har betrådt digterens tornefulde løbebane, du ved, at jeg trænger til at finde forståelse, begejstrende tilskyndelse og kærlig deltagelse hos et kvindeligt væsen, hos en ligesindet hustru, og dog lader du mig i stikken, du sover ind!"

"Men, kære mand!" svarede fru Gritli, idet hun rødmede over denne tiltale, "jeg har altid tænkt mig, at en rigtig digter skulle kunne øve sin kunst uden en sådan kvindelig amme!"

"Godt!" råbte Viggi, "spot mig kun oven i købet, i stedet for at opmuntre mig og støtte mig! Godt! Jeg vil i Guds navn vandre min vej alene!"

Og han gik bitter og forgræmmet til sengs og hans kone lagde sig ved hans side, ængstelig for, at der kunne være noget i vejen med hans forstand. Han surmulede nu flere dage i træk og gik sin gang alene; dog kunne han ikke i længden udholde dette liv; men fattede nu den beslutning med mandig strenghed at føre sin vilje igennem og at tvinge sin kone til det, som hun en gang i tiden ville være ham taknemmelig for. Han udkastede hurtigt en opdragelsesplan, lagde et antal bøger til rette, tog sig en sikker mine på og nærmede sig derpå til sin kone og beordrede hende uden modsigelse at læse og lære, hvad han måtte forelægge hende. Derved kom hun slemt i knibe; hun så, at der var fare for, at freden ganske skulle blive forstyrret; hun

dristede sig heller ikke til at hente råd nogetsteds, da hun derved ville forråde sin mand og udsætte ham for folkesnak, da man ville betragte historien som *gefundenes fressen* og le ham grundigt ud. Hun føjede sig altså, skønt med bittert sind, og gjorde som han forlangte, idet hun tog bøgerne i hånden, og så opmærksom som muligt forsøgte at læse i dem; hun lyttede også flittigt til hans taler og foredrag, tog sig vel i agt for at sove imens og anstillede sig endog, som om mangt og meget nu begyndte at gå op for hende, fordi hun bedst troede således at kunne afvende ulykken. Men hemmeligt, i enrum fældede hun bitre tårer; hun skammede sig for sig selv i sin tåbelige og nedværdigende stilling, og tit slængte hun bøgerne hen i en krog eller trådte dem under fode. For det måtte være Fanden selv, der red hendes mand, at han altid skulle overdænge hende med alt, hvad han blot kunne slæbe sammen af kedsommelig og hjerteløs affektation og sniksnak.

I begyndelsen var han ret tilfreds med hendes føjelighed; men da han efter nogle ugers forløb blev opmærksom på, at det begejstrende pust fra hendes side endnu stadig lod vente på sig, sagde han en smuk morgen: "Nej, den vej fører os ikke til målet. Velan, lad os kalde den skønne lidenskab til hjælp og stole på livet selv. Jeg vil i dag tiltræde en længere rejse, da jeg må indlede efterårsforretningen. Nu vel, vi vil da nu begynde en brevveksling, der en gang skal kunne lade sig se! Nu gælder det, min kære hustru, at du kan bringe flugt i dine følelser og tanker! Jeg vil straks fra nærmeste by skrive dig et brev til, som du så besvarer i samme ånd. Lad mig nu se, at du ikke kommer med alskens dagligdags passiar, at surkålen allerede er skåret, at du har bestilt mig nye natskjorter, at du vil nappe mig i øret,

når jeg kommer hjem, og at du nylig har sovet med min nathue på og ikke bemærket det om morgenen, men sat dig til at spise frokost med den på, og alle den slags trivialiteter, som du ellers plejer at skrive. For Guds skyld! Mand dig en gang op eller kvindeliggør dig en gang, skulle jeg hellere udtrykke mig; det vil sige, lad din skønnere kvindelighed råde og lad de harmonier tone fuldt og rent, som dog også må sove i dig, så vist som der bor en skøn sjæl i et skønt legeme! Kort sagt, mærk dig tonen og ånden i mine breve og ret dig efter den, mere kan jeg ikke sige dig nu!"

Da han nu stod rejsefærdig i stuen, overraskede Gritli ham med en allerkæreste lille håndkuffert af broget kurvefletning, hvori var nedlagt en stegt høne, adskillige franskbrød, to slebne flasker med gammel vin og likør, et sølvbæger, et etui og to små servietter alt indpakket særdeles nydeligt og appetitligt. Det havde hun alt ladet anskaffe, fordi han tit havde beklaget sig over at måtte lide hunger og tørst på de endeløse, trættende jernbanerejser. Nu modtog han det imidlertid tankeløst, optaget, som han var, af sine egne ideer, og ved afskeden sagde han endnu en gang i en kold og streng tone: "Vend nu dine tanker fra slige materielle ting, og tænk på det, som jeg har sagt dig. Betænk, at vor fremtids fred og lykke afhænger af denne sidste prøve!"

Dermed fjernede han sig og åbnede, inden to timer var forløbet, den smukke kurv for at indtage et lækkert måltid og derved ærgre sine medrejsende. Hønen var fortræffeligt parteret og derpå kunstfærdigt sammenføjet igen, brødene var særdeles velbagte; kun var han tvivlrådig, om han skulle drikke af den gamle sherry eller af den fine kirsebær-ratafia og

besluttede sig derfor til sidst til at prøve dem begge. Da han nu havde nydt et delikat måltid, følte han sig ret i stemning, og tændte sig nu en cigar af det vel spækkede foderal, som hans kone havde stukket ham i lommen.

Denne sad imidlertid nu derhjemme og var just ikke i det bedste humør; hendes hjerte var tungt, for topmålt nar som han var, havde Viggi Störteler fundet et udmærket middel til at plage hende, endog under sin fraværelse, og i stedet for at der ved hans bortrejse skulle være væltet en sten fra hendes hjerte – en tanke, der dog endnu var hende ny og forvirrende – måtte hun nu vente et nyt skræmmebillede i postbuddets skikkelse. Og at historien ville blive betænkelig, det vidnede hans sidste ord klart nok om. Så ventede hun da med beklemt hjerte, hvad der måtte komme, og foresatte sig at gøre sit yderste, for at besvare sin mands breve, således som han ønskede det. Og ganske rigtigt ankom inden tres timers forløb følgende brev:

Min sjæls dyrebare veninde!

Når to stjerner kysser hinanden, går to verdner under! Fire glødende læber isner, når en giftdråbe blandes i deres kys! Men denne isnen og hin undergang er salighed, og et sådant øjeblik opvejer evigheder! Nøje har jeg overvejet det, og længe har jeg tænkt og finder ingen ende på min tænken: – Hvorfor er adskillelse til? – ? – Kun ét ved jeg at møde dette frygtelige spørgsmål med og slynger dette ord i vægtskålen: Min elskovsviljes glød er stærkere end adskillelsen, ja var det tilintetgørelsen selv – – så længe dette hjerte slår, er Universet endnu ikke et *horror vacuum!*

Elskede! fjernt fra dig betages jeg af mismod – jeg er inderlig træt! Ensom søger jeg mit leje – sov vel! – –

Inden i dette brev lå en lille seddel af følgende indhold:

P.S. Kære kone! Jeg har med vilje gjort dette første brev kort, for at begyndelsen ikke skal synes dig alt for uoverkommelig! Du ser, at det i disse linjer kun drejer sig om et enkelt motiv, om begrebet *adskillelse*. Udtryk nu dine følelser desangående, og føj hertil et nyt motiv, som jeg vil overlade dit hjerte og din gode vilje at udfinde. I dag sover jeg for første gang siden min afrejse i en seng, blot der nu ikke må være væggetøj! Den unge Müller fra Burggasse, som jeg tilfældigt traf på, pumpede mig for 40 francs i nærværelse af andre rejsende og ganske *en passant*, så at jeg ikke fik tid til at sige nej. Da jeg ved, at hans forældre endnu har et parti oliefrø, så lad vor kommis straks gå derhen og købe det og lade det føre på regning. Men det må ske straks, før de får at vide, at knægten skylder mig penge, ellers får vi hverken oliefrø eller penge.

NB. Vi vil afhandle forretningsspørgsmål og huslige anliggender på sådanne ekstrabilag, for at de siden kan udsondres. Forventende dit snarlige svar,

din husbond og ven

Viktor.

Nu sad hun dér med dette brev i hånden og læste det atter og atter og vidste intet at svare på det. Om hun end til sit eget brug havde anstillet nogle hjemmegjorte betragtninger om

bedrøveligheden eller nytten af en adskillelse, så manglede hun dog fuldstændig ethvert indfald i retning af nye variationer over dette tema, eller hvis hun havde noget sådant, så stod det så dybt under det med de kyssende stjerner og den salige undergang, at det fuldstændig blegnede og slap hende af tanke. For øvrigt havde disse hendes betragtninger om adskillelse kun drejet sig om nødvendigheden og nytten af en forretningsrejse, da der ikke var hende nogen anden grund bekendt.

Hun søgte også denne gang ned i haven med brevet, og mens hun vandrede frem og tilbage i denne, blev hun overfaldet af en stadig voksende angst; da fik hun øje på handelsbetjenten og fik pludselig det indfald at gøre ham til sin fortrolige, klage ham sin nød og formå ham til at yde sig en håndsrækning. Men hun forkastede straks igen denne tanke, fordi den let ville undergrave respekten for hendes mand. Da faldt hendes blik på en lille have, der hørte til nabohuset, som kun var adskilt fra deres ved en grøn hæk, og pludselig anviste hendes kvindelige instinkt hende en ejendommelig udvej, som hun også uden stor betænkning og ligesom opklaret af et højere lys, øjeblikkelig betrådte.

I nabohuset boede nemlig en fattig underlærer der i byen, som hed Vilhelm, en sølle fyr, der gik for at være noget indskrænket, og som for resten besad et par mørke, noget sværmeriske øjne. Han beundrede kvinderne over alle ting, men var overordentlig stille og forlegen af sig, og turde desuden på grund af sin uanselige og tarvelige stilling ikke tænke på at gifte sig eller på anden måde bringe det smukke køn sin hyldest. Han nøjedes derfor med at betragte de skønne i fjern og ærbødig afstand, og da det for hans formål var fuldstændig

ligegyldigt, om det var en gift kone eller en pige, han gjorde til genstand for sin beundring, så byttede han nu og da i al ærbarhed genstand, og valgte snart den ene, snart den anden til mål for sine tanker. Således levede han i sit hjerte som en pasha, og alle de kaffedrikkende og strømpestrikkende skønne tilhørte på en vis måde ham. For at kunne forsvare eller dog besmykke dette letsindige liv ad videnskabelig vej, havde den gode Wilhelm forladt kristendommen, og, skønt han hver søndag ved børnegudstjenesten måtte synge for og overvære katekismeforklaringen, var han dog drevet hen imod en hedensk filosofi. Alle guder og gudinder, som var forekommet i de mytologier, han havde læst, kaldte han til liv på ny og befolkede til tidsfordriv Jorden med dem. Han var afvekslende germaner, græker eller inder, alt efter karakteren af den himmel, der tilfældigvis hang over Seldwyla og behandlede hemmeligt sine kvinder efter de respektive nationers skik. Kun når vejret var alt for gråt, kosten alt for knap, og der intetsteds var et venligt kvindeøje at se, jog han undertiden alle sine guder fra hinanden og påstod, at til et sådant liv behøvede man slet ingen gud.

Så snart den kønne frue kom til at tænke på denne unge skolemester, valgte hun ham straks til sin redningsmand. At han gerne betragtede hende, havde hun allerede i nogen tid lagt mærke til, og hun vidste også, at han var et stille og forlegent menneske, for hver gang han mødte hende, rødmede han og slog øjnene ned, og han syntes hende just den rette at betro en hemmelighed til. Hun satte sig da til at skrive sin mands brev af, men på den måde, at hun forandrede eller tilføjede enkelte ord, som om det kunne være skrevet af en kvinde til en mand.

Derpå lagde hun det sirligt sammen og forseglede det, men uden at skrive nogen udskrift på det.

Ved aftentid gik hun igen ned i haven, og så da Wilhelm beskæftiget med at vande sine få blomster tæt ved hækken, der skilte haverne ad. Hun gik så tæt hen til ham, som hun kunne, og kaldte ham sagte ved navn. Og, da han så i vejret, viste hun ham skælvende og hemmelighedsfuld brevet og spurgte ham, idet hun afskød et forunderligt strålende blik, om han også kunne tie. Denne gang glemte han at slå øjnene ned og lo uden selv at vide af det som en årsunge, når man viser den en blank genstand, og var, idet han lod vandkanden falde, allerede i begreb med at gribe efter hendes hoved for også at føre det til munden, således som man ser det hos børn, der endnu ikke har noget begreb om rum og afstand. Dog svarede han ikke, før hun havde spurgt ham endnu en gang, hvorpå han nikkede med alvor. "Så tag dette brev, når ingen ser det, og skriv mig et smukt og passende svar på det og læg det på samme sted! Det drejer sig om en spøg, og De skal ikke tabe noget ved det!" sagde hun og stak epistlen igennem bladene i hækken og skyndte sig derfra, som hun kunne have været bidt af en slange, for at gemme sig i sin stues ensomhed.

Wilhelm stirrede efter hende som én, der har set et syn; så listede han sagte brevet ud af hvidtjørnen, gjorde en omvej, så stor som den lille grønthave tillod ham, og smuttede ind i sit beskedne gemak, der stødte umiddelbart op til haven. Dér fo'r han hurtigt brevet igennem én gang og to gange og udbrød da, mens hans hjerte begyndte at slå som en alarmklokke: "O, Herre Jesus! Det er et rigtigt kærlighedsbrev!" Og straks begyndte han at kysse papiret sønder og sammen, derpå studsede han igen,

men erindrede nu det blik, som hun havde tilkastet ham, og anså sig nu for elsket. Han så sig om i sin lille stue. Tætte konvolvolus med blå og røde blomster tilhyllede næsten helt de lave vinduer, dog trængte aftensolen ind igennem dem og strøede nogle gyldne glimt på væggen, på hans tarvelige seng, hans tre eller fire mytologier og skrivetøjet. Den første tanke, der fo'r gennem hans taknemmelige sind, var den kære Gud og tilmed den eneste og kristeligt anstændige. "Ja, det er klart!" råbte han, mens han heftigt bevæget gik frem og tilbage på gulvet med brevet i hånden som en depeche – "det er klart, der er en Gud til! Forstår sig, det er indlysende!" Og han følte sig ganske lykkelig over, at han på en så behagelig måde kunne slutte fred med Skaberen, der havde skabt de skønne kvinder. Men nu studsede han atter. "Hvad Fanden skal jeg med hende? Hun har jo en mand! – Men holdt! Det må blive hendes sag! Hvad hun befaler, det gør jeg! Forlanger hun det således, så taler jeg aldrig et ord til hende; ønsker hun det, så kryber jeg ned i jorden med hende, og begærer hun det sådan, så gør jeg det alene!" Nu satte han sig på sengen og hensank i huldsalige drømme; sluttelig gennemlæste han brevet endnu en gang i den fremrykkede skumring; det syntes ham dog lidt kuriøst og en smule naragtigt affattet. "Ak!" sagde han og smilede blidt hen for sig, "også om et skænket hjerte gælder ordsproget: Givet hest skal man ikke skue på tænderne! Jeg vil skrive mit svar i hendes eget sprog, siden hun nu en gang elsker og forstår det således!"

Han tændte nu en lille stump lys, fandt efter nogen roden et stykke papir og skrev derpå et svar på Viggis brev, der vel måtte overtræffe dennes dristigste forventninger, ikke uden ånd, men

desuden gennemglødet af al den hjertelige varme, som han i dette øjeblik følte. Han foldede brevet sammen og bar det ud i hækken. Derpå gik han tilbage til sin værtinde for at spise til aften; men se! hvor forbavsedes han ved at opdage, at han kun kunne spise få mundfulde, så mæt var han allerede af alle de gode ting, der var hændet ham, mens han ellers under alle sine indbildte kærlighedsforhold altid havde haft en uhyre madlyst. Derfor begav han sig straks til sengs og var nu spændt på, om han også ville drømme om sin elskede, for uden dette syntes søvnens lange timer ham et uforsvarligt spild af tid og kræfter. Men, næppe lå han i sin seng, førend han, for første gang i umindelige tider, ganske uvilkårligt begyndte at bede og at takke den kære Gud i de inderligste og varmeste udtryk for den gode gave, han så uventet havde skænket ham: et hjerte, der bankede for ham; men midt i bønnen gik han ganske forvirret i stå, da det faldt ham ind, at den hele affære dog vist ikke rigtig egnede sig for bøn, og han var ikke langt fra at fortryde, at han så uforsigtigt havde genindsat den kristne Gud i sine rettigheder, da han ikke så lystigt lod sig springe omkring med som alfabetguderne fra hans ordbøger. Og dog var det en skøn følelse, der besjælede ham, for i sine værste dage havde han aldrig bedt om så meget som en bid brød. Bestandig stjal hans tanker sig tilbage til den skønne kvinde, indtil morgenen brød frem og han faldt i en dyb søvn. Da havde han en drøm. Det syntes ham, at han sad og malede et pund duftende, friskbrændt kaffe, og kaffemøllen spillede en sød, himmelsk klingende musik, så at han følte sig ganske lyksalig til mode, og dog drømte han ikke om fru Gritli.

Denne havde imidlertid søgt og fundet sit brev og afskrevet det endnu samme nat med de nødvendige forandringer. Herved hændtes der hende nu to ting: for det første bankede hendes hjerte på en egen ængstelig og urolig måde, mens hun så betænksomt afskrev Wilhelms brev, da hun godt følte den varme, der glødede bag hans ord; men dernæst var det ejendommeligt, at det denne gang ikke med en tanke faldt hende ind enten i brevet selv eller i den forordnede, forretningsmæssige efterskrift til samme at indflette et af hine gemytlige udbrud om at nappe ham i øret eller om nathuen, så at hendes mands eftertrykkelige forbud denne gang viste sig ganske overflødigt. Men hun gav ikke videre agt på disse småomstændigheder, da hun var så optaget af bekymringen for at gøre sin mand til pas. Hendes efterskrift lød denne gang således: "Vor kommis gik straks til Müllers i Burggasse og købte oliefrøet, men knap to minutter efter, før vi endnu kunne afhente det, lod de hente 100 blå slibesten for beløbet. De må altså have fået efterretning fra deres søn om, at han har lånt de fyrre francs af dig, for da vi kort efter ville lade oliefrøet afhente, bad de undskylde, at konen uden sin mands vidende for to dage siden havde solgt det til en bonde. Altså har de nu de 40 francs og slibestenene oven i købet. Jeg håber til Gud, at mit brev ikke ganske må mishage dig; det har kostet mig en del anstrengelse, dog ikke alt for meget, og jeg mærker nu, at det nok kan gå."

Hun afsendte brevet med første post og fik allerede efter to dages forløb et svar på fire sider med følgende bilag: "Her har du det andet brev fra mig, kære kone! Jeg er ordentlig stolt af, at jeg nu endelig har truffet den rette streng; for – jeg siger det

uden at smigre – du har klaret dig fortræffeligt! Men hold nu stand! Du ser, at jeg ikke har ligget på den lade side, men fyldt fire sider med energiske tanker og billeder. Jeg vil ingen videre forskrifter give dig, men blot tilråbe dig et opmuntrende: Følg efter! Müllers skal pokker tage, når jeg kommer hjem! Deres adfærd har ærgret mig og forbitret mig en skøn dag, hvor jeg ellers stiftede de interessanteste bekendtskaber! Jeg glemte underskriften under mit første brev; underskriv det derfor nøjagtig således: Kurt v. W. Eller lad det hellere være, jeg vil dog selv gennemgå hele samlingen, når jeg kommer hjem."

I løbet af de sidste to dage havde Gritli overvejet sagen alvorligt og besluttet at afbryde forholdet til Wilhelm. Hun ville endnu til betimelig tid sige ham, at det havde drejet sig om en spøg, som hun agtede at forklare ham nærmere med et eller andet påfund; hun havde også fattet nyt mod ved skrivningen af de to breve og håbede til sidst at kunne klare sig uden fremmed hjælp. Men da hun nu holdt den nye skrivelse i hånden, blev det hende gult og blåt for øjnene, og når hun betænkte, at der stadig ville stilles større krav, alt som man mere og mere nærmede sig skyerne i den vilde flugt, så skyndte hun sig i et nyt anfald af svaghed at afskrive de fire nye sider og henlægge sin afskrift på det aftalte sted.

Wilhelm, der havde tilbragt to slemme dage, fordi han intet havde hørt eller set til sit hjertes dronning, styrtede sig som en høg over sit bytte og udfærdigede på mindre end en time et svar, som i tankens sving og følelsens varme ikke stod meget tilbage for Viggis kunstværk. Da Gritli afskrev dette, følte hun sig dybt bevæget, og der randt endog nogle tårer ned på papiret, for slige ting havde endnu aldrig nogen sagt hende. Ja,

det forekom hende endog, at det ville falde hende lettere, hvis hun skulle skrive til et menneske som Wilhelm end til Viggi? Hun opgav nu enhver tanke om at føre brevvekslingen ved egen hjælp og lod tingene gå deres gang, idet hun stolede på sin kvindelige snarrådighed, der nok i nødsfald skulle finde på en eller anden udvej. Denne gang tilføjede hun følgende efterskrift: "Af nyheder ved jeg ingen uden en latterlig historie, som jeg ikke vovede at meddele i hovedbrevet. Den stakkels Smalhans, der bor udenfor Østerport og som har et større forråd af vittigheder end af flæsk og brød, skulle sidste søndag ind til hovedstaden med sin husleje. Da han ikke fik så meget til overs, at han for det kunne tage ind på en beværtning i byen og nyde en hjertestyrkning, sagde han til sin kone: Jeg vil rejse mig klokken fire om morgenen og løbe alt, hvad jeg kan, for der er syv mil og så kan jeg nå derind til middag og får måske en tallerken suppe og et glas vin med af herren. Som sagt, så gjort, og han løb med sine penge, som det gjaldt et væddemål. Men omtrent klokken ti blev han så sulten, at han knap troede, han kunne nå til byen, og spurgte derfor de folk, som han mødte på vejen, hvor langt der var tilbage? Når I løber godt til, sagde de, så kan I være der om en time. Og hvornår mon de spiser til middag derinde? Om søndagen klokken elleve! svarede de. Så løb det sølle skind af alle livsens kræfter, for han tænkte på den lange vej, når han skulle hjem, og han havde ikke en rød skilling i sin lomme. Endelig nåede han byen, netop som klokken slog elleve, og fo'r straks ganske forpustet ind i stuen tillige med tjenestepigen, der skulle melde ham, og gjorde jo en farlig støj med sin pengepose. Familien sad netop ved bordet, og suppen var lige blevet båret ud. Lidt gnaven over hans påtrængenhed

sagde herren: Godt, min gode mand! Sæt jer ned på bænken ved kakkelovnen og hav tålmodighed lidt! Så satte han sig udaset og sørgmodig på bænken og så på herskabet, hvordan de spiste og drak, og hørte børnene vrøvle og le og blev også delagtig i lugten af den mægtige steg, der nu blev båret ind. Ingen tænkte på ham, før herren tilfældigvis vendte sig om imod ham og sagde: Nå, hvad nyt er der så derude hos jer, gode ven?

Ikke noget videre, svarede Smalhans resolut, uden at en so i sidste uge har kastet tretten grise! Ved denne fortælling slog fruen hænderne forbarmeligt sammen og råbte: Du gode Gud! Hvad gør de dog med din verdensorden! En moderso har jo kun tolv patter, hvor skal da den trettende gris patte!

Smalhans trak smilende på skuldrene og svarede: Den har det ligesom jeg, den må se til! Da lo husbonden og sagde: Kone, lad manden få en tallerken og lad ham få noget af hver slags. Og sådan gik det til, at han fik suppe, steg og alt godt og herren skænkede for ham af den gamle vin og gav ham en god drikkeskilling, da han skulle gå.

Jeg meddeler dig kun denne historie, fordi der faldt mig noget ind, da jeg hørte den. Jeg ville nemlig ønske, at du, der har så mange forbindelser, kunne udsmykke denne lille spas, sådan at den kunne bruges som et bidrag til et af disse underholdningsblade. Du kunne da med angivelse af hensigten forlange et lille honorar, en halv snes francs for den, og dem kunne vi da give Smalhans, der vist ville glæde sig meget over et sådant uventet udbytte af sit indfald!"

Dette brev blev af Viggi besvaret med et endnu større med følgende bilag: "Sagen går fortræffeligt, kære Gritli! Vi kan nu dristigt skride til værket og vil fra nu af dagligt skrive hinanden

til, dagligt, hører du. Måske vi om nogen tid kan skrive to gange om dagen for rigtigt at benytte min fraværelse og bringe en anselig samling til veje. Jeg er også allerede begyndt at søge efter et idealt navn til dig, for dit prosaiske hverdagsnavn kan vi ikke bruge her. Hvordan synes du om Isidora eller Alwine? Med din historie om Smalhans har du intet opnået uden at påføre mig en udgift af den dobbelte porto; thi for det første lader der sig ikke lave noget af denne tåbelige spas, og selv om der kunne, vil du dog ikke forlange, at jeg skal beskæftige min muse med slige smålige anliggender. Var der tale om en offentlig velgørenhedssag, lod det sig endda høre; jeg er også allerede engageret for adskillige sådanne ærefulde hverv. Hvis du derimod vil udbetale dem et par francs af butiksskuffen, har jeg intet imod det; for jeg vil ikke hindre dig i at følge dit hjertes kærlige indskydelser. Jeg ønsker, at du må bestemme dig for navnet Alwine."

Nu gik da den sælsomme brevpost dagligt og efter nogen tids forløb endog to gange om dagen. Gritli måtte nu hver dag afskrive fire lange breve, og hendes smukke, rosenrøde fingre var næsten altid oversmurte med blækklatter. Hun sukkede jævnligt over dette uvante arbejde, og måtte snart græde og snart le over de to brevskriveres indfald og meddelelser, som alle gik gennem hendes hånd, og hun underskrev brevene til Viggi Alwine og dem til Wilhelm Gritli og tænkte ved sig selv: "*Han* er da i det mindste tilfreds med mit stakkels navn!" Hun havde i den sidste tid begyndt at lægge mærke til, at Wilhelm ikke var allerbedst forsynet med papir, da han stadig til sine breve benyttede papir af en ny farve og et nyt format. Hun købte derfor en pakke smukt brevpapir og lagde den hen på det

aftalte sted med følgende anvisning: "Der må nu skrives to gange dagligt! Spørg ikke hvorfor, lad, som De ikke kender mig, og se ikke efter mig! Hemmeligheden vil siden opklares!"

Hun gjorde sikker regning på hans godlidenhed, enfoldighed og stille hengivenhed, der, selv om den en skønne dag skulle lide en skuffelse, dog ville bevare sin hemmelighed, stolt over at eje en sådan. Så gik da korrespondancen igen, så det kunne forslå, og på tre steder ophobede der sig en bunke vældige kærlighedsbreve. Viggi opbevarede omhyggeligt sin kones formentlige breve, Gritli gemte originalerne fra begge sider, og Wilhelm gemte Gritlis smukke afskrifter i en tyk brevtaske på sit bryst, mens han ikke bekymrede sig det mindste om, hvor hans egne produkter blev af.

I en efterskrift bemærkede Viggi: "Jeg har med glæde troet at opdage spor af tårer mellem dine linjer (hvis du da ikke tilfældigvis har haft snue!). Men, lige meget, jeg omgås nu med den tanke, om ikke sådanne tårer imellem linjerne ved en eventuel udgivelse af samlingen lod sig antyde ved et fint tontryk? Rigtignok måtte vel da, hvad der først i dette øjeblik falder mig ind, hele værket faksimileres. Jeg skal imidlertid overveje sagen."

Wilhelm skrev derimod i et brev: "O dyrebare, lille hjerte, det er dog sørgeligt at skulle være så ubønhørligt skilte og altid at måtte tale med det sorte blæk, når man dog gerne ville tale med det røde blød! Jeg har i dag allerede måttet tilintetgøre to ark brevpapir, fordi mine tårer randt ned på det, og det tredje blev kun reddet ved, at jeg hurtigt holdt hånden over. Når du kun elsker mig en lille smule, vil du ikke foragte mig for denne min svaghed!"

Sådanne steder, som i følge deres mening særligt angik hende, udelod hun omhyggeligt i afskriften; til gengæld ombyttede hun ofte sin mands højtravende talemåder, såsom: "Min sjæls dyrebare ledsager!" og mere af samme surdej, med fortroligere benævnelser i brevene til Wilhelm, såsom "Min søde glut!" eller "Mit kære barn!" hvad der da straks efter fyldte hende med anger og ruelse, hvorimod hun hårdnakket lod de store og hule talemåder blive stående i brevene til manden. For hver dag, der gik, længtes hun inderligere efter sin mands hjemkomst, for at der snart kunne blive gjort en ende på den pinefulde og ængstelige stilling, hun befandt sig i. Da skrev han en dag ganske uventet, at hans forretninger i enhver henseende nu var til ende. Men deres brevveksel var nu kommet i et så lykkeligt spor, at han ville opsætte sin hjemkomst endnu fjorten dage, for at denne korrespondance, der var ham så magtpåliggende, kunne udvikles til den højeste fuldkommenhed og lykkeligt føres til ende. Han ville nu i disse to uger udelukkende ofre sig for den, og han formanede hende at være tro til enden, hvorved hun for bestandig ville sikre sig en plads blandt de udmærkede kvinder.

Og nu fortsattes skriveriet igen, så at pennene fløj som raketter. Gritli blev bleg og angrebet, for hun måtte skrive en anden kontorchef, og skolemesteren svandt fuldstændig ind til en skygge og vidste ikke mere, hvordan han var vendt, da han oven i købet undfangede sine breve i oprigtig lidenskab, til han til sidst vidste hverken ud eller ind. Gritli vovede sig ikke mere ud i haven, for at han ikke skulle se hende, og når hun mødte ham på gaden, vovede han på sin side ikke at løfte sine øjne til hende, som om hun kunne have været den skyldige.

Viggi derimod forsømte ikke at nyde tilværelsen, hvor meget han end skrev, og levede i alle måder som en rigtig verdensmand, da han i det hele taget, som mange andre af hans jævnbyrdige, plejede at betragte sine rejser som en passende lejlighed til at frigøre sig fra trykket af den huslige orden. Hver aften havde han en ny skønhed med i teatret eller i en offentlig dansesal, hvorved han da navnlig viste en afgjort mani for at lokke enhver af disse små Eva-døtre til at fortælle ham sin livsførelse og binde ham en mængde artige historier på ærmet. Mod slutningen af en sådan aften plejede han da at blive sentimental, fandt alt yderst betydningsfuldt og begyndte at gøre optegnelser, mens man lo ham ud bag hans ryg og drak hans champagne. Omsider tiltrådte han dog hjemrejsen, efter at han endnu havde fundet lejlighed til at gøre en god forretning i stråvarer.

Han steg ud ved den sidste station, og da det var en smuk høstdag, ville han tilbagelægge vejen til Seldwyla til fods. Notesbogen havde han i hånden for at studere "En Vandringsmands Hjemkomst" og i den gyldne aftenbelysning finde på en rigtig glimrende titel for den lykkeligt tilendebragte brevveksling. Han var tilfreds med sig selv, med verden, med sin kone og med himlen og bar en højst besynderlig lille hat på hovedet, halvt af strå og halvt af silke, hvis bånd dinglede ham ned på ryggen. "I grunden," ræsonnerede han ved sig selv, "behøves der slet ikke nogen kunstfærdig titel. Det simpleste vil være det bedste, en sammenslyngning af de to navne giver for eksempel en udmærket klangfuld titel: *Kurtalwino, Breve fra to Samtidige*! Det er fortræffeligt, aldeles fortræffeligt!" Og i sit overmod begyndte han, allerbedst som han gik gennem skoven,

på melodien af Renaldini-visen at synge: "Kurtalwino, lød en stemme, Kurtalwino, vågn dog op! Dine folk er alt i sadlen, solen ler bag fjeldets top" og så fremdeles. Med denne forrykte sang vækkede han en slank, ung mand, der sad under et grantræ og støttede hovedet i sin hånd, mens han i dybe tanker skuede ned i dalen. Det var Wilhelm, der ved de første toner af hr. Störtelers sang fo'r op og skyndte sig derfra. Til gengæld satte denne sig på den plads, hvor den anden havde siddet, og så da en brevtaske ligge dér, som han øjensynlig i sit hastværk havde glemt. "Hvad pokker," udbrød han, "har den fattighuskandidat at bestille her ude i naturen, og hvad er det for et arkiv, han dér har efterladt sig?" Og nu åbnede han uden omstændigheder brevtasken og fandt det utal af breve, som Gritli havde tilskrevet ham, hvilke, skønt de var skrevet på fint postpapir, dog næppe længere kunne rummes i brevtasken. Han lukkede straks det første det bedste af dem op; "for," tænkte han, "hvem ved, hvilken interessant hemmelighed, hvilket nyttigt studie man her kan finde."

Brevet begyndte: "Når to stjerner kysser hinanden" osv. Han gav nøjere agt på håndskriften; det var hans kones. Han åbnede et andet brev og et tredje, han vendte hele bunken og begyndte fra den anden ende og traf akkurat det sidste, han havde skrevet. Alle var de sirligt skrevet og forsynet med skolemesterens adresse. Han sprang op og udbrød: "Hvad i pokkers skind og ben betyder det? Er jeg gal, eller er jeg ikke gal?"

Nogle minutter stod han som forstyrret; så stak han lommebogen med dens indhold ned i sin rejsetaske, som han bar over skulderen, svingede sin stok, trykkede hatten ned i

øjnene, så at det knagede i strået og skred nu med faste skridt ad hjemmet til. På vejen smuttede skolemesteren ængstelig og hurtigt forbi ham; han gik vejen tilbage, åbenbart i den hensigt at søge sine tabte breve. Viggi lod, som om han ikke så ham, og gik videre.

Da han skred igennem byens gader, var seldwylerne forundrede over hans stive holdning og over, at han ikke hilste på nogen. "Viggi Störteler er vendt tilbage!" gik det fra mund til mund: "En mand i ordets rette betydning! Se blot, hvor han fører sig!" Men han skred ustandselig fremad og skyndte sig uopholdelig ind i sit hus. Dér så han kælderdøren stå åben, gik ind i huset og så sin kone med et lys i hånden i færd med at sortere nogle æbler. Da trådte han pludselig frem for hende, så at hun blev helt forskrækket og endnu blegere, end hun var. Han lagde mærke til denne forandring og betragtede hende et øjeblik opmærksomt. Hun stirrede på ham igen, og ingen af dem sagde et ord. Pludselig tog han lyset ud af hånden på hende, rev hende nøglebundtet fra siden, gik ud, lukkede kælderdøren af og stak nøgleknippet til sig. Derpå gik han ned i dagligstuen, hvor hendes skrivebord stod, et lille, spinkelt møbel, som hun en gang havde fået som fødselsdagspresent og lidet skikket til at gemme særlige hemmeligheder i. Derfor behøvedes der overhovedet slet ingen nøgler, når man kun kendte skufferne og vidste, hvordan man skulle tage dem. I én af bordskufferne fandt han da også ganske rigtigt sine egne breve, og, hvad der på ny vakte hans højeste forundring, også originalerne til sin kones breve i en fremmed håndskrift og undertegnede med skolelærerens navn. Han gennemfo'r dem et for et, åbnede dem og sammenfoldede dem igen og kastede

dem alle på et rundt bord, der stod i værelset. Derpå trak han også brevene op af sin rejsetaske, beså dem endnu en gang og kastede dem ligeledes på bordet; der blev en ganske køn bunke til sidst.

Og nu begyndte han med et halvt forvirret blik at vandre rundt omkring bordet, idet han nu og da slog med sin stok i bunken, så at brevene fløj i vejret. Endelig gispede han efter luft og stønnede: "Kurtalwino! Kurtalwino! Far hen, du skønne drøm!"

Efter at have vandret endnu nogle gange rundt om bordet, standsede han, strakte sin arm ud, hvori han holdt stokken, og vedblev: "En bolerske med glat ansigt og tomt hoved, for dum til at klæde sin skændsel i ord, for uvidende til at kunne kildre sin elsker med det mindste kærlighedsbrev, og dog snu nok til at begå det mest himmelråbende bedrag, som Solen nogensinde har set. Hun tager sin ægtefælles tro og ærlige udgydelser, sin husbonds breve, ombytter kønnet og forvansker navnet, og således trakterer hun den forblindede deltager i sin syn med dem, pralende med de stjålne fjer! Optændt af en syndig glød aflokker hun ham lignende udgydelser, hun svælger i dem, hendes armod tærer som en vampyr på fremmed rigdom. Dog ikke nok med det! Endnu en gang gør hun vold på kønnet, ombytter atter navnene og bedrager med træsk sjæl sin troskyldige ægtefælle med de nye, tilsnegne elskovsbreve, og smykker atter sit tomme og dog så forslagne hoved med fremmede fjer. Således lader hun to indbyrdes ubekendte mænd, den lovlige ægtefælle og den bedragne elsker føre en kamp i luften med deres nedskrevne hjerteblod; den ene overbyder den anden og bliver igen overbudt af denne i kraft og

lidenskab; hver af dem tror, at han taler til en elsket kvinde, mens den uvidende, men djævelske sirene sidder usynlig i vævens midte og godter sig ved sit dæmoniske spil. O, jeg gennemskuer det hele; men jeg forstår det ikke. Hvem der nu kunne betragte hele denne historie som en fremmed, udenforstående, jeg tror i sandhed at kunne påstå, at han havde fundet et godt stof for en –"

Her standsede han pludselig med en heftig gestus, da der i dette øjeblik vågnede en anelse hos ham om, at han nu selv var blevet helten i en formelig roman, og det ville han ikke, han ville føre et roligt og uanfægtet liv. – "Hvor er min munterhed, min sindsro henne," sagde han, "hin jævne ligevægt, der kun blev forstyrret af små forretningssorger, som jeg legende beherskede? Denne kvinde ødelægger mit liv først og sidst; jeg tog hende for en gås, og det er hun virkelig, men en gås med gribbekløer!"

Han brast i latter og fortsatte: "En gås med gribbekløer! Det var godt sagt! Hvorfor får jeg ikke slige indfald, når jeg skriver? Jeg bliver gal, skal vi se; men det må have en ende med denne sag!"

Dermed gik han ud, lukkede værelset af efter sig og forlod huset. På trappen løb han på tjenestepigen, som forundret og rådvild løb om og søgte efter sit herskab; men han puffede hende til side og gik videre.

Fuld af bitterhed og bekymring over den krænkelse, der var tilføjet hans forfængelighed og egenkærlighed, gennemvandrede han de mørke gader. Hovedsagen, hans hustrus tabte kærlighed, syntes han ikke at tage sig synderligt nær; i det mindste fortærede han et stort stykke udmærket

laksørred i rådstuekælderen, hvor han begav sig hen, og hvor byens ansete borgere plejede at tilbringe lørdag aften, og en god del af natten med, med drik og svir. Der sad han nu, ordknap og forvirret, eller han indlod sig rask væk i en passiar om alle mulige og umulige ting, hvorved han snart blev genstand for adskillige stikpiller, da han ikke hørte til stamgæsterne, og hans nærværelse generede selskabet. Han bar endnu stadig sin nye lapsehat på hovedet, som heller ikke fandt nåde for herrernes øjne. For skønt de samvittighedsfuldt antog enhver mode, så snart den først var anerkendt, så syntes de dog slet ikke om slige forhastede forårsbebudere og vogtede sig i det hele taget omhyggeligt for det alt for pyntelige eller naragtige. Nu havde for nylig en spøgefugl fra Paris hjembragt den vits at kalde en cylinderhat en hornskjuler *(boîte à cornes)*, et udtryk, som blev optaget med almindelig jubel. Fra nu af brugte man kun det ene udtryk: hornskjuler i stedet for navne som "rør", "cylinder" og hvad andre benævnelser, man tidligere havde benyttet for de forskellige slags hatte, og de kaldte nu også Viggis hovedbeklædning for hornskjuler og mente, at hans horn måtte være endnu ganske unge og små, da han vel ellers ville benytte sig af et solidere futteral. Han troede da, at hans ulykke var bekendt over hele byen, og at man nu benyttede den første lejlighed, der tilbød sig til at godte sig over, hvad der var hændet ham; han spidsede ører, gav igen på deres spydigheder for således at aflokke dem flere stikpiller og udholdt således i flere timer en pinefuld krig ganske alene mod hele rådstuekælderen, uden at der kom andet ud af det end at han i sin forbitrelse drak sig en rus til og blev højst ulykkelig. Da han intet andet resultat nåede, gav han dem til sidst på utvetydig måde at forstå, at de

allesammen var nogle lumpne karle, hvilket de kom i en ikke mindre opbragt stemning over, og nu i en fart satte ham til dørs. Han rettede på sin ilde medhandlede hat og storkede bitterligt grædende hjem, krøb straks i seng og sov som et murmeldyr, indtil det ringede til kirke, og ville endnu have sovet en god stund, hvis ikke karlen og pigen havde vækket ham med deres klage og spørgsmål i anledning af fruens forsvinden. Da trådte på én gang alle den foregående dags begivenheder med forbavsende tydelighed frem for hans erindring, fordrejede og forstørrede ved forvirringen i hans hoved; han for op i frygtelig vrede og med vilde fagter; men standsede pludselig og gned sin pande, indtil han kom til at tænke på kældernøglen. Han blev til mode, som om han kunne have holdt sin kone indespærret i uger, så helt fra sans og samling var han; men det syntes ham kun at give hele sagen forøget betydning, og at forstørre hendes brøde, og han skyndte sig nu med rullende øjne at fuldføre dommen. Han lukkede op til kælderen, hvor Gritli sad, dødbleg og forfrossen på en gammel skammel. Hun havde hele tiden forholdt sig rolig og stille i det håb, at hendes mand ville komme uden vidner og lukke hende ud, og hun kunne da tale med ham; for straks ved det første overraskende møde var det gået op for hende, at han allerede var kommet under vejr med hendes misgreb, uden at hun kunne fatte, hvorledes det var gået til. Da hun derfor nu så ham i den åbne dør, rejste hun sig, greb hans hånd og ville bede ham om dog at høre sig nogle få minutter; men da hun så tjenestefolkene stå bag ved ham, kunne hun intet sige, og desuden tog han hende straks ved armen og førte hende ublidt ud på gaden med ordene: "Hermed forstøder og forjager jeg

dig, forbryderske kvinde! Og du skal aldrig mere overskride denne tærskel!"

Hvorpå han smækkede gadedøren i og i en barsk tone befalede sine folk at gå til deres arbejde.

Derpå gik han, da hans munterhed dermed var udtømt, til sengs igen og sov som en syvsover til langt hen på eftermiddagen.

Uden for huset var der imidlertid sammenstimlet en sværm af koner fra nabolaget, som nysgerrigt omringede den udstødte og fulgte hende skridt for skridt med hylen og lamenteren. Hun følte det, som måtte hun synke i jorden af udmattelse, skam og forvirring, hun vovede ikke at se op og vendte sig tvivlrådigt snart ad denne, snart ad hin kant, for hun havde ingen forældre eller slægtninge mere i Seldwyla med undtagelse af en gammel tante, som til sidst faldt hende i tanken. Hun rettede da straks sin gang hen imod dennes bolig og nåede den uden at lægge mærke til de mange kirkegængere, hun måtte passere på sin vej; der herskede netop for øjeblikket igen en stærk religiøs stemning hos en del af indvånerne, hvilket dog ikke hindrede, at adskillige af disse nu afveg fra vejen til Guds hus og med salmebogen i hånden rendte efter den brødefulde hustru.

Gritli fandt for øvrigt en god og venlig modtagelse hos den gamle dame. Da hun var kommet en smule til samling og til kræfter, brast hun i en heftig gråd, og da det var overstået, svor hun, at hun aldrig mere ville vende tilbage til Viggi Störtelers hus, og tanten, som var en resolut dame, lod endnu samme dag Gritlis vigtigste sager afhente.

Da Viggi omsider havde sovet ud, følte han en vældig hunger og ville straks sætte sig til bords; men den forfjamskede pige havde ingen mad fået lavet, og bordet var i stedet for at være dækket med et lækkert middagsmåltid fuldstændig begravet under tvende samtidiges brevveksling. Nu larmede han på ny op og befalede straks at tilberede ham et middagsmåltid af, hvad huset formåede, hvorpå han indtil videre gemte brevene i sin pult. Da han havde spist, følte han sig endelig noget beroliget, og begyndte da at blive opmærksom på sin ensomhed, og nu først begyndte han at blive noget hed om ørerne; for efter den foregående nats begivenheder ville han ikke en gang kunne søge tilflugt i sine medborgeres selskab. Og, da der endelig indfandt sig en udsending, og han måtte samle sin kones duftende småting sammen fra forskellige skabe og skuffer og udlevere dem, da stod det klare vand ham i øjnene og han ønskede næsten, at han kunne gøre det hele usket, og begyndte at overveje, om ikke hendes brøde måske efter nærmere prøvelse lod sig tilgive.

Han ventede derfor to dage, om hun ikke skulle lade høre fra sig, og da dette ikke skete, begav han sig til sognepræsten for at gøre anmeldelse om den stedfundne skilsmisse. Han håbede, at sagen måske ville gå i orden under de mæglingsforsøg, som påhvilede den gejstlige øvrighed. Men han blev højligt forundret, da han erfarede, at Gritli allerede havde været der i samme ærinde, og at præsten allerede kunne meddele ham sammenhængen med brevene, at Gritli indså sit fejltrin i så henseende, men anså det for udsonet, og på grund af det overskud af straf, hun havde lidt, og den øvrige ufornuftige

behandling, hun havde været genstand for fra hans side, ønskede at lade sig skille fra ham.

Han antog denne fortælling for opdigtelse og tænkte, at det nok skulle lykkes ham at omvende synderinden til at afstå fra sit forsæt, og lod derfor sagen gå sin gang. Da han kom hjem, fandt han dér et brev fra en dame ved navn Kätter Ambach. Denne dame var en frøken langt op i trediverne, som fra sit fjortende år af havde spillet første elskerinde ved alle dilettantkomedier i Seldwyla, og det ikke på grund af sin skønhed, men formedelst sit åndelige pund og sit fremtrædende væsen. For hvad hendes ydre angik, så udmærkede hun sig ved en uforholdsmæssig lang overkrop, der vandrede omkring på to usædvanlig korte ben, så at hendes krop kun var fjernet fra jorden ved en tredjedel af hele personens længde. Fremdeles havde hun en ualmindelig kolossal underkæbe, hvormed hun kunne knuse en ordentlig dosis kød eller brød, men som forvandlede hendes ansigt næsten udelukkende til hage, så at det lignede en uhyre sokkel, hvorpå der hvilede et ganske lille hus med en snæver kuppel og en ubetydelig karnap, nemlig næsen, der trak sig noget tilbage, ligesom imponeret af den overvældende hagemasse. På hver side af ansigtet hang der en enkelt, lang lok ned, mens nakken omsnoedes af en tynd rottehale, der altid lurede på at frigøre sig fra kammen og nålen med sin yderste spids. For stak man en nål igennem den, så gik den fra hinanden og opløste sig i en slangetunge og smuttede ud gennem den tætteste kam.

Hvad hendes ånd angår, så var den, som ovenfor bemærket, af en højere art, hvad man straks vil erfare af den skrivelse, som Viggi forefandt ved sin hjemkomst:

Ædle mand!
Der gives tilfælde i livet, der lader os forglemme hverdagslivets smålige hensyn, og som giver selv den blidere kvinde mod, ja ligefrem gør hende det til en pligt at træde ud af sin beskednere kvindeligheds skjul for åbent at vende sig med sin ædleste deltagelse derhen, hvor miskendt mandig sjælsstorhed fortærer sig selv i ufortjente lidelser. I en sådan stilling synes jeg undertegnede at befinde mig, og ophøjet over alle smålige betænkeligheder, såvel ved min verdenskundskab som ved min dannelse, vover jeg derfor at nærme mig Dem, højstærede herre, i den ædleste hensigt og frimodigt at tilbyde Dem sådanne tjenester, som måske kunne lindre Deres ulykke! Længe har jeg i stilhed beundret Deres åndslivs blomster, og jeg har med så meget større inderlighed optaget dem i mig, som jeg sørgede over, at en mand som De skulle være så uforstået og ensom i denne barbariske egn. Men så meget lykkeligere, tænkte jeg, må han være i hjemmet, i huslivets aller helligste, ved en sjælfuld ægtefælles side. Nu står også Deres hus øde, en pinefuld efterretning gennemfarer vor stad – tilgiv om jeg her drager den ædle kvindeligheds slør for! For at sige det i korthed: Skulle De i Deres nuværende forladte tilstand i nogen henseende tiltrænge et medfølende hjertes deltagelse, en kvindes ordnende hånd eller en venindes råd og hjælp, så ville jeg bede Dem betragte mig som en ven og ganske ugenert disponere over min tid og mine kræfter, for jeg er fuldstændig uafhængig med hensyn til anvendelsen af min fritid og vil let dagligt kunne ofre

Deres anliggender en time nu og da. Om end Deres stærke sjæl ikke behøver nogen sådan mildnende fortrolighed, så trænger Deres husførelse til gengæld så meget mere til et sådant samvittighedsfuldt tilsyn; dette forstår den dannede kvindes sikre takt langt bedre end hine simple kvinders rå instinkt, og jeg vil derfor ikke lade mig berøve den glæde i dag eller i morgen personligt at indfinde mig ved Deres forladte arne for at modtage Deres eventuelle ønsker og anmodninger. Så snart Deres forhold igen måtte blive ordnet på en heldbringende og lykkelig måde, vil jeg med den ædleste uegennyttighed straks trække mig tilbage til mit arbejdsværelses stille fred.

Modtag den hjerteligste forsikring om den dybtfølte højagtelse, hvormed jeg tegner mig

Deres oprigtigt hengivne

Käthchen Ambach.

Da Viggi havde læst dette brev, blev han betaget af modstridende følelser. Han havde som alle andre mennesker været vant til at more sig over Kätter og havde just ikke det behageligste indtryk af hendes ydre. Og dog havde han en følelse, som om han allerede længe havde ventet på et sådant brev, som om han her havde anet en røst fra en bedre verden, som om han havde truffet på et forstående gemyt. Og mens han nu grundede over disse gåder, indfandt Kätter sig i egen person.

Hun var iført en kjole af sort bomuldsfløjl, et rødt sjal og en lille rund, grå hat med en fjer i. Dette syn øvede en bestikkende virkning på ham, og da hun nu i tavshed gav ham hånden og

betragtede ham med et vemodigt deltagende blik, glemte han fuldstændig, at han nogensinde havde lét ad hendes person og følte sig straks gunstigt stemt for det foreslåede arrangement.

Den underholdning, som nu fandt sted mellem disse to stjerner, lader sig slet ikke beskrive; men da den var til ende, følte Viggi sig trøstet og var fuldstændig indtaget i Kätter. Mest havde hun rørt ham, da han havde fortalt hende historien med brevene og som illustration til denne havde forevist hende hele bunken. Hun havde da ikke svaret et eneste ord, men sukket og fældet en stille tåre, og det i temmelig oprigtighed, fordi det foresvævede hende, hvor ganske anderledes skikket hun selv ville have været til en sådan opgave, for at skrive breve var hendes halve liv.

Til sidst afholdt hun et forhør over pigen, besigtigede køkkenet, udstedte nogle overflødige ordrer, løftede så til sidst sin kjole op og steg med mange omstændigheder og højrøstet snak ned ad den magelige trappe, som i sammenligning med den hønsestige, hun havde hjemme, behagede hende særdeles vel. Den nybagte enkemand fulgte hende helt ud på gaden, hvor en højtidelig og betydningsfuld afsked fandt sted.

"Krage søger mage," sagde en seldwyler, der netop gik forbi og blev vidne til det skønne optrin.

Den ulykkeligste af alle var Wilhelm, skolelæreren. Han havde halvt om halvt taget mod til sig og søgt at opnå en samtale med fru Gritli, men det var slået ham fejl, da hun ingensteds lod sig se og ikke lod høre det mindste fra sig. Da skrev han hende et brev til, hvori han fortalte hende sammenhængen med brevtasken og bad hende underrette sig om, hvordan hun ønskede, at han skulle forholde sig. Andet

vovede han ikke at skrive, undtagen at han ville gøre alt, hvad hun anså for rigtigt. Dette brev gik han flere mil med til posthuset og fik kun få linjer til svar på det af følgende indhold: Han skulle forholde sig ganske rolig, indtil han blev spurgt for retten; da skulle han sige, hvad han vidste, hverken mere eller mindre, nemlig at han efter hendes ønske havde affattet svarene på de ham meddelte breve.

Således overladt til sig selv, forfulgt af allehånde rygter og i fuldstændig uvidenhed om, hvad det alt sammen skulle betyde, vovede han sig ikke mere uden for sin dør, ikke en gang det par skridt ud i haven, og den flinke brevskriver følte nu en ikke ufortjent frygt for alt, hvad der levede og rørte sig i nabohuset eller dettes have.

Mens således de stakkels syndere ikke en gang så hinanden, levede Störteler og Kätter snart i den fortroligste omgang. Hun besøgte hans hus regelmæssigt to gange hver dag og forstod i hele byen at fremstille sagen, som om hun af lutter opofrelse måtte udrive manden af de sørgelige forhold, han for øjeblikket levede under, eller dog i alt fald mildne hans ensomhed noget for ham. Desuden skildrede hun, hvor hun kom, den uorden, Gritli havde efterladt huset i, som noget ganske frygteligt, og vendte selv op og ned på stort og småt i Viggis hus, idet hun flyttede omkring på alle møblerne, anbragte efeuranker i alle hjørnerne, klippede gardinerne itu og lavede nogle besynderlige takkede små flag af dem. Under påskud af at rydde op tømte hun alle skabenes indhold ud og rodede især noget forskrækkeligt omkring i Gritlis smukke udstyr, der endnu befandt sig i huset. I køkkenet førte hun en storartet kommando, og Viggi var ikke så lidt forbavset og opbygget over

altid at få frisk kød og aldrig opvarmet gemyse på bordet, for Kätter spiste selv de kolde rester i køkkenet med store brødhumpler til, og når der ikke var andet at finde, kom hun store skiver stegefedt på brødet. Ligeledes spiste hun halve fade fulde af kolde bønner, kålrabi og kartofler, og seks store glas, som Gritli havde fyldt med syltet frugt, havde hun udhulet, og det til gavns. Efter disse bedrifter satte hun sig så en times tid ind til Viggi, trøstede ham, gennemlæste hans arbejder med ham, sværmede med ham og forstod under uskyldighedens maske at ophidse ham mod hans kone, og sluttelig indpakkede hun hans nyeste forfatterarbejde og tog det med sig hjem for at studere det om natten. Desuden slæbte hun så mange af hans bøger med sig hjem, som hun på nogen måde kunne have under armen, men læste kun de mest spændende og underholdende partier af disse, som børn, der piller rosinerne ud af julekagen.

Under disse omstændigheder var det ikke at undres på, at autoriteternes mæglingsforsøg fuldstændig strandede, og slutningsprocessen, skilsmissen, nærmede sig med stærke skridt. Fru Gritli blev ikke i mindste måde skånet, idet der blev afhørt et betydeligt antal vidner, som Kätter Ambach havde været behjælpelig med at skaffe til veje. Også Wilhelm måtte gentagne gange i forhør; dog fremkom der ved forhørene intet, der kunne overbevise de to misdædere. Kun et barn havde flere gange set dem gemme breve i hækken eller tage dem ud af den, men at en sådan brevveksling havde fundet sted, havde Gritli og Wilhelm allerede selv tilstået.

Så oprandt da den store dommens dag, og Wilhelm holdt en streng og vel indstuderet anklagetale. Han skildrede i de

skønneste og mest gribende ord sin ædle, åndige stræben, hvorledes han med hellig møje havde stræbt at gøre sin hustru delagtig i denne og at tilvejebringe den harmoni imellem gemytterne, uden hvilken et lykkeligt ægteskab var en umulighed, men hvordan hun havde forbitret hans liv, først ved hårdnakket fastholden af sin uvidenhed og dorskhed og derpå bedraget ham ved underfundig forstillelse, og endelig benyttet sig af hans fraværelse på en anstrengende forretningsrejse, hvis bitterhed han havde villet borttage og mildne noget ved en fortrolig og dannet brevveksling med sin ægtefælle, til at begå et formeligt troskabsbrud og spille den mest oprørende komedie med ham, den troskyldige, intet anende mand! Han henstillede tillidsfuldt til dommerne at afgøre, hvorvidt et fortsat samliv med en sådan med gribbekløer bevæbnet gås var muligt!

Med denne hånlige triumf, som han ikke kunne nægte sig den fornøjelse at spille ud, sluttede han sit foredrag, der hilstes med almindelig fnisen. Den krænkede hustru tilhyllede nogle øjeblikke sit ansigt og græd. Derpå rejste hun sig og forsvarede sig med en harme og en veltalenhed, som straks satte hendes forfængelige mand i en forbavset og yderst skamfuld stemning.

Om hun var rå og uvidende, sagde hun, var noget, som hun ikke selv kunne bedømme, men endnu var de lærere og gejstlige alle i live, som havde ledet hendes opdragelse, for det var ikke så længe siden, hun havde været barn. Hendes mand havde ægtet hende som en jævn borgerdatter, og hun havde giftet sig med en købmand og ikke med en lærd eller en skønånd. Det var ikke hende, der havde forandret sin karakter, men ham, og før denne forandring var foregået, havde hun levet trofast og tilfreds i ægteskabet med ham, og han tilsyneladende også med

hende. Den gang, da han havde slået sig på disse nye kunster, således som det var Gud og hvermand bekendt, havde hun lét ad det med de andre, men da hun havde set, at deres husfred stod på spil, havde hun oprigtigt beflittet sig på at gå ind på hans ideer, så længe det blot på nogen måde lod sig gøre, uagtet den pinlige og lidet smigrende stilling, hun derved var kommet i. Men til sidst havde han forlangt det umulige af hende, nemlig at hun skulle fremlægge sine kvindelige følelser for offentligheden i lange breve i et opstyltet og forskruet sprog, og, i stedet for at varetage sine husmoderlige pligter, hengive sig til en uvant og meningsløs virksomhed, der var hendes hele natur imod. Det var ikke hende, der havde vist forstillelse, men tværtimod ham, idet han uagtet sit tørre og alt andet end begejstrede væsen havde tvunget sig selv og hende til i alenlange breve at spille en højst latterlig komedie. Og dog havde hun i den angst, hun var i, og i det håb, at hele denne forstyrrelse så meget snarere ville få ende, søgt at stille ham tilfreds, men havde da i sin nød og forvirring valgt en forkert vej, hvad hun uforbeholdent tilstod.

Enhver seldwylerinde vidste, at den unge lærer Wilhelm var et lige så sværmerisk som beskedent, ængsteligt og ærbart menneske, som man til nød kunne tillade sig en uskyldig spøg med, uden derved at kompromittere sig. Og hun havde så meget mere troet at kunne tillade sig en sådan list og overlade ham besvarelsen af hendes mands breve, som det ikke var usædvanligt, at man bestilte lignende skriftlige arbejder og særlig da også kærlighedsbreve hos skolelærerne, hvilket hun påberåbte sig mange brave tjenestepigers eksempel på. Det var jo ikke hende, der havde forfattet de breve, Wilhelm havde

svaret på, men hendes mand selv, og dermed måtte vel beskyldningen for utroskab være gendrevet. Hele affæren henhørte efter hendes mening og hendes svage begreber under en litterær og ikke under en ægteskabsdomstol. Og dog havde hun underkastet sig en sådan, fordi det passerede havde kastet et nyt og uformodet lys over beskaffenheden af dette ægteskab. Hun følte ikke mere nogen kærlighed til hr. Störteler, og dette var hende tilstrækkelig grund til siden sagen nu en gang var kommet så vidt, ligeledes at andrage om en endelig og afgørende skilsmisse.

Skønt retten nu, da hele historien således var reduceret til et rent ydre fejltrin, ikke behøvede at afsige nogen skilsmissedom, så syntes det dog såvel de herrer dommere som hele byen en alt for kostelig spas at berøve den sølle Viggi hans kønne, vakre lille kone og kaste ham i armene på den naragtige Kätter, til at de skulle have ladet en sådan lækkerbisken gå fra sig. Skilsmissedommen blev altså udtalt på grund af uovervindelige antipatier og uforenelige karaktermodsætninger, samt rå mishandling fra mandens side, såsom indespærring i kælderen og hensynsløs udvisning af det fælles hus, og letsindige fejltrin på konens side, såsom brevvekslingen med læreren. Dog skulle konen ikke derved lide nogen skade på sit gode navn og rygte, hver af ægtefællerne skulle beholde sin formue og ingen af dem være pligtig til nogen ydelse til den anden så at Störteler uden henstand skulle udbetale Gritli den medgift, hun havde bragt ham, eller i mangel deraf stille kaution for samme.

Viggi vendte hjem snarere nedslået end opmuntret over dette sagens udfald, hvad der undrede ham selv, da han nu så sig befriet for den utålelige byrde af en åndløs og usympatetisk

hustru. Men det skulle ikke mangle ham på noter og kommentar; for næppe var han sluppet uden for retssalen, før nogle af de forsamlede tilråbte ham: "O du ærkenar! Du må jo have drukket blæk, at du kan skille dig ved en sådan kone! Og den dejlige formue, de runde skuldre, den fortræffelige holdning! Har du ikke set," sagde en til en anden, "hvordan de allerkæreste guldgule krøller på alle kanter tittede frem under hendes hat?" – "Ja," svarede den anden, "og så du den fortryllende vrede, den trofaste ild, som brændte i hendes smilende øje. Sandelig, hvis hun var min, jeg skulle gøre hende vred hver dag, blot for at kunne kysse hendes vrede bort! Nå, Gud være takket, hun kommer nok endnu i gode hænder!"

Og på vejen hjem hørte han i forbigående en mand sige til en anden: "Der går den dumrian, der smider abrikoser ud af vinduet og spiser skovæbler i stedet!" – "Vel bekomme ham!" svarede den anden i samme tone. En skomager råbte: "Han slår sig selv på nyserne, og tror alligevel han er en stor fægtemester!" og en knapmager: "Lad ham gå, han er rigtignok en stor poet; men der er flere slags poeter, der er også natpoeter." Kobbersmeden endelig, der fo'r omkring med sit værk i en fortinnet pande, råbte efter ham: "Han har det ligesom Fanden: Jeg må forandre mig, sagde han, satte en kulglød under halen og satte sig på en krudttønde."

Disse bemærkninger krænkede og bedrøvede Viggi på det føleligste; han trådte helt nedslået ind i sin stue og hensank i en dyb sørgmodighed. Men snart spredtes disse skyer for den sol, der nu gik op for ham. For nu trådte Kätter Ambach ind i en flot tafteskjole, smykket med et tyndslidt, havareret gammelt guldur, der ikke havde været trukket op i de sidste femten år,

fordi det i umindelige tider ikke havde haft nogen fjeder i sig. Hun kastede sit sjal fra sig og satte sig ved siden af Viggi i sofaen og greb deltagende hans hånd, og nu hildede hun ham fuldstændig i sit garn, og det fortræffelige par blev i en ruf enige om at gifte sig og vise verden mønsteret på et ægteskab, grundet på åndrighed og skøn lidenskab. Og således havde den lystige Kätter lykkeligt nået sit mål, at blive gift, og hun blev der nu med det samme til middag, under hvilken de hengav sig til en sådan karesseren, at pigen, der hang ved sin gamle frue, skammede sig ved det. De drak sig en let rus i Viggis bedste vin og droge om eftermiddagen arm i arm gennem byens gader, indtil de omsider havnede i Kätters bolig, hvor de nu tilkaldte nogle venner og fejrede forlovelsen straks. Det bedste af det var, at Kätters gamle moder ved denne lejlighed blev vidne til en rigelig tilførsel af levnedsmidler og for første gang i mange Herrens tider spiste sig rigtig mæt, for i tredive år havde hun kun haft én bekymring, nemlig at fodre den forslugne datter, og havde ofte set til, når denne indtog sine rigelige måltider, uden selv at nyde noget særligt. Og dog tænkte hun nu, da Kätter endelig tilførte huset en velhavende svigersøn, at nu ville hun gerne dø, da datteren, der ikke forstod at arbejde, dog ikke ville stå forladt og hjælpeløs tilbage. Og således er ethvert uhyre endnu knyttet til menneskeheden ved et lille gyldent bånd.

Brylluppet blev holdt så snart som muligt og med al mulig pragt og overdådighed; for Kätter ville ret nyde denne begivenhed i alle enkeltheder og føle sig som midtpunkt for en stor fest, og Viggi indbød en mængde mennesker og benyttede lejligheden til atter ved det flotte traktement at komme på en bedre fod med sine medborgere. Den nye fru Störteler var ikke

stemt for at føre et stille og indadvendt liv, men vidste at formå sin mand til at fortsætte den lystighed, der var begyndt ved brylluppet, at ledsage hende til alle mulige selskaber og åbne sit eget hus' døre på vid gab, kort sagt at sætte afsted i rask galop.

Han befandt sig for øvrigt ypperligt ved denne måde at leve på og følte sig rigtig i sit es midt i al denne selskabelige kommers; thi hun fremhævede ham ved enhver lejlighed som et geni og vidste over alt at gøre ham til genstand for samtalen og få alt til at dreje sig om ham. Desuden kaldte hun ham simpelthen Kurt.

"Min Kurt har sagt dette eller hint," hed det hvert øjeblik; "hvordan var det dog, du nylig udtrykte dig, kære Kurt, det var ganske udmærket! Jeg kan ikke andet end beundre dig, min kære Kurt, at du ikke er helt udmattet af dine arbejder og studier! Ak, jeg føler ret, hvilken tung pligt det er at være hustru for en sådan mand, når man skal fylde sin plads! Skal vi nu ikke hellere gå hjem, gode Kurt? Jeg synes, jeg kan mærke på dig, at du er træt. Tag nu din plaid ordentligt om dig, mit barn! Men i dag får du ikke lov at skrive mere, når du kommer hjem, det siger jeg dig på forhånd!"

Og alle disse udgydelser sørgede hun for at fremføre i så mange personers nærværelse som muligt, og Viggi indsugede det som honning og kaldte til gengæld sin kone "min kække hustru" eller "min elskede pige" og gav den lidende eller den fyrige, alt eftersom hans kortbenede Fama fandt for godt at præsentere ham.

Men seldwylerne smagte alt dette endnu bedre end østers og hummersalat, ja selv en stegt fasan havde næppe lokket dem bort, når Viggi og Kätter gav deres scener til bedste. De vare nu

forsynet med latterstof for år og dag, dog spillede disse udlærte skælme deres kort meget fint for således at forlænge fornøjelsen, og man opfandt et helt nyt kunststykke, som beroede på i en snæver vending at stikke en forsoren vittighed ud og da lade, som det var den, man lo ad, når må ikke længere kunne holde mundvigene i tømme. På denne måde tilberedtes der et formeligt arsenal af slige brandere og vitser, der altid holdtes i beredskab, og forrådet blev stadig forøget og forbedret, så at det til sidst voksede til en samling af selvstændigt værd. Der gaves seldwylere, håndværkere og embedsmænd, som kunne ofre hele dage, ja uger på tilfilingen af en sådan spas. Var historien først tilstrækkelig gennemtænkt og afrundet, så blev den først afprøvet på en eller anden knejpe, om pointen gjorde den rette virkning, og selv efter, at den således var godkendt, blev den ofte yderligere forbedret under tilkaldelse af sagkyndige og efter alle kunstens regler. Gentagelser, udtværing og overdrivelser blev strengt påtalt eller tillodes dog kun, når der lå et særligt øjemed til grund.

Om denne prisværdige flid havde Viggi imidlertid ingen anelse, og når slige historier blev givet til bedste i selskaber, hvor han var til stede, og afledte latteren fra ham, hørte han dem med overlegen medynk. Hvor man dog må prise sig lykkelig, sagde han til sin kone, når man er ude over den slags barnagtigheder og kender noget højere! Dette *højere* styrede han nu for fulde sejl løs på, opblæst af al den vind, hans kone gjorde med sit enestående snakketøj. Og den skar nu så godt, at han i løbet af et års tid med Kätters hjælp landede dér, hvor de fleste seldwylere er bestemt til at lande, i særdeleshed, da hans kapital havde lidt en betydelig formindskelse ved at Gritlis

formue var uddraget af forretningen. I stedet for at tage sig af denne, drev han med et lille kompagni af lignende spradebasser, som han havde drevet op på forskellige steder i landet, en ren fanden-i-voldsk litterær virksomhed, der til trods for sine evige gentagelser udgav sig for noget splinternyt og aldeles uhørt, endskønt det kun var en bænkevælling af allehånde litterært skrabsammen og affald, eller, hvor den gjorde et tilløb til noget nyt, løb fast i det rene vanvid. Mod enhver, der ikke stillede på deres højrøstede kommando, blev spyddet hævet, og enhver sådan enkeltmand betegnet som en ondskabsfuld og skadelig klike. Men indbyrdes foragtede de hinanden i al hemmelighed, og Viggi, der hidtil havde ført et roligt og sorgløst liv, måtte nu gøre bekendtskab med alle hånde trakasserier og forviklinger, ikke at tale om den marter, som en afmægtig og utilfredsstillet ærgerrighed forvoldte ham. Han følte allerede vanskelighed ved at udrede postpengene for alle de indholdsløse breve, for alle de trykte eller litograferede sendebreve, opråb og prospekter, som dagligt fo'r frem og tilbage og var mindre end intet værd. Hver dag bemærkede han sukkende, at hans frimærkebeholdning smeltede sammen, mens de solide, indbringende og frankerede forretningsbreve stadig blev sjældnere. Til sidst havde han slet ingen frimærker mere i huset, og Kätter måtte nu i overensstemmelse med sin mission bringe brevene på posthuset for at frankere dem dér; men hun smed dem ufrankerede i postkassen og forbrugte pengene til slik. Var det middag gik hun til en eller anden pølseslagter og spiste en grisetå; efter bordet derimod besøgte hun konditoren og spiste en æblekage. Til gengæld erholdt Viggi dobbelt så mange ufrankerede sendinger fra hævngerrige

korrespondenter med "hilsen og håndslag" og hemmelige forbandelser.

Og i al denne tid var Gritli som forsvundet fra Jordens overflade. Man så hende intetsteds og hørte aldrig det mindste om hende, så tilbagetrukket levede hun. Når hun gik ud, forlod hun huset, der lå ved bymuren, ad en bagdør, og gik sine spadsereture alene; også forsvandt hun nu og da hele måneder ad gangen, som hun tilbragte på andre steder, hvor hun kunne adsprede sig lidt og nyde et beskedent mål af frihed. I Seldwyla modtog hun ikke nogen bejler, dog hed det nu og da, at hun på en af sine rejser var blevet forlovet på ny; men ingen vidste noget nærmere om det. At hun heller ikke syntes at bekymre sig om Wilhelm og aldrig så ham, undrede ikke nogen, for ingen troede, at hun for alvor havde brudt sig noget om det unge menneske.

Så meget værre gik det Wilhelm. Hvad ham angik, betvivlede ingen, at han var forelsket i Gritli op over begge øren, og både mandfolk og fruentimmer tog ham det yderst ilde op, at han havde kastet sine øjne på hende, mens han på samme tid blev lét ud for sit naragtige brevskriveri. Selv pigerne ved brønden sang, når han gik forbi:

O skolemester vogt dig smukt!
Rør ej ved den forbudne frugt!

Han skammede sig også frygteligt, dog ikke så meget for andre mennesker som for sig selv. Den måde, på hvilken Gritli havde prisgivet ham for retten, var gået ham som et stik gennem hjertet, og havde, som han mente, klaret hans blik på sig selv og på kvinderne, og han jog nu den hele skare ud af sine tanker. Han gik nu i sig selv, lod alle tåbeligheder fare og vendte

sig med flid og kærlighed til sine skolebørn. Imidlertid nærmede det skæbnesvangre tidspunkt sig, da hans stilling ved skolen skulle afgøres; han havde nemlig ikke fast ansættelse, men var kun vikar. Men, da han nu skulle vælges på ny, tog sognepræsten, der var formand i skolekommissionen, sig for at hindre hans ansættelse, idet han gav en beretning om hans andel i en betænkelig elskovshandel og indstillede den unge synder til en heldbringende straf. Han hadede skolemesteren formedelst hans vantro og hans mytologiske uvæsen, for han vidste ikke, at Wilhelm havde omvendt sig til den eneste og sande Gud, så snart han havde troet sig elsket. Og nu blev han for to år suspenderet fra sit embede, og stod nu dér uden virksomhed og erhverv.

Han snørede derfor sin ransel for andetsteds at søge sit udkomme, og i sin nedtrykte stemning besluttede han at trække sig tilbage i dunkelhed og at tjene sit brød som simpel markarbejder ude blandt bønderne, for da han var udgået af en for længst forsvundet bondefamilie fra byens omegn, kendte han noget til det landlige arbejde, hvilket han som barn havde måttet deltage i. I denne tanke vandrede han en trist martsmorgen op ad bjerget, men, da han havde nået op på højden af dette, forvandlede den klamme tåge sig til en heftig regn; og Wilhelm så sig om efter et ly, da han håbede, at regnen snart ville høre op. Hai opdagede da i nogen afstand en vingårdsmands hytte, der lå på toppen af et stort vinbjerg i udkanten af skoven. Det fremspringende tag på dette måtte kunne yde ham et ly mod regnen, og han gik derhen og satte sig på stentrappen under det. Det var et malerisk, gammeldags lille hus med en vindfløj og runde vinduesruder. Det

fremspringende tag hvilede på to træsøjler, trappen var forsynet med et rækværk af jern og udvidede sig foroven til en altan, hvorfra man i smukt vejr kunne se vidt ud over landet, mod syd og vest helt ud til de sneklædte bjerge. Træværket og vinduesruderne var malet med brogede farver; men det hele så noget forfaldent og vejrslået ud.

Som han nu sad der, hørte han noget røre sig i den lille stue, døren åbnedes, og ejeren af vinbjerget trådte ud og opfordrede Wilhelm til at træde indenfor og slå sig lidt til ro, mens regnen trak over. På bordet stod der en flaske med kirsebær-ratafia; manden tog et glas frem af et vægskab og fyldte det for sin gæst. "Brød har jeg ikke heroppe," sagde han, "men lad os ryge en pibe sammen!" Han fremtog nu ligeledes af skabet to lange, nye kridtpiber tilligemed en god knaster; thi, da seldwylerne var blevet kede af cigarer, var det netop for øjeblikket igen blevet mode at ryge tobak af værdige, gammeldags kridtpiber i lighed med de hollandske købmænd.

Skønt denne seldwyler oprindelig havde været dugskærer, havde han pludselig fået det indfald at kaste sig over landvæsenet, da landbrugsprodukter for tiden stod i høj pris, og da denne virksomhed desuden gav anledning til en mængde små spadsereture. Vinbjerget havde i forening med flere store engdrag og et stykke agerjord oppe i fjeldene tidligere udgjort et statsdomæne, som dugskæreren nylig havde købt, og han var nu steget derop for at se til sine vinstokke, da det var på den tid, at forårsarbejdet snart skulle til at begynde. Han spurgte Wilhelm, hvor han skulle hen, og hvad ærinde, der havde kaldt ham ud, for han vidste endnu intet om hans afskedigelse. Wilhelm sagde, at han ville søge sig et udkomme blandt

landbefolkningen ved at deltage i alt forefaldende arbejde, og da han ikke behøvede meget, håbede han nok, at han i al stilhed skulle slå sig igennem. Dette vakte dugskærerens forundring, han trængte nu ind på ham, indtil han til sidst opdagede den virkelige årsag til skolemesterens udvandring. "Det er," sagde han, "ret en nedrig streg af præsten, der ikke kan skelne mellem en barnagtighed og en virkelig slyngelstreg. Vi skal for resten nok ved lejlighed sætte en pind for hans lisken og smisken med sine konfirmandinder; de kønne og de fornemme skal han nu altid sørge for at have omkring sig; men de pukkelryggede, de enøjede og de fattige sætter han i baggrunden og taler næppe et ord med dem, og det er mere forargeligt end hele jeres brevskriveri. Når hans stiløvelser har syntes ham slet anvendte, så er hans skønhedssans os endnu mindre på sin plads! – Men forstår De Dem da i det hele taget noget på landvæsenet og på markarbejdet?"

"Så temmelig," svarede Wilhelm; "under mine afdøde forældres sygdom tog jeg del i alle slags, og først i mit attende år, da de døde og vor ejendom blev solgt, tog jeg på seminariet for resterne af vor formue; det er kun fem år siden, og på seminariet måtte vi også deltage i markarbejde."

"Og hvorfor vil De ikke hellere gøre brug af Deres kundskaber og søge en bedre virksomhed end at tjene hos bønderne?" spurgte den anden; men Wilhelm havde nu én gang fattet sin beslutning og var ikke oplagt til at indlade sig på en videre drøftelse af sine planer.

Imidlertid var regnen virkelig trukket over, og solen skinnede ud over det vidtstrakte landskab. Vinbjergets ejer lavede sig nu til at gå ud at bese vinplantningen og opfordrede Wilhelm til at

gøre ham selskab endnu en times tid, da han dog sagtens ville nå langt nok i dag.

Da de kom ud i vingården, opdagede seldwyleren snart, at Wilhelm besad såvel pålidelig indsigt som naturlig god forstand på disse ting, og, da han nu og da beskar en vinstok eller bandt en ranke op for at tydeliggøre sin mening, viste han også en øvet hånd. Han tog ham derfor også med ud i engen og på markerne og spurgte ham dér om hans mening om et og andet. Wilhelm rådede ham kort og godt til atter at omdanne agrene til eng, hvad de tidligere havde været, for hvad der avledes af korn heroppe, var ikke værd at tale om, mens der var vand nok i skoven til at overrisle engene med. På disse ville der kunne holdes en kvægbestand, der kunne give et godt udbytte af mælk og sælgekreaturer. Alene efterårsgræsningen var en ren gevinst. Dette gjorde indtryk på dugskæreren; han tænkte sig lidt om og foreslog så læreren at tage tjeneste hos ham. Han var villig til at give ham, hvad han mente at kunne tjene andetsteds, og dertil behandle ham med al mulig hensynsfuldhed. Wilhelm betænkte sig nu også i nogle minutter og slog så til, men på den betingelse, at han måtte bo i det lille vingårdshus på bjerget og være fritaget for alt samkvem med byen. Det var netop efter den andens hoved, og således havde flygtningen fundet et asyl straks ved begyndelsen af sin vandring.

Dugskæreren lod endnu samme dag en seng bringe derop fra byen og et proviantforråd, som fra tid til anden kunne fornys. Et lille køkken fandtes der, for at man under druehøsten kunne koge og stege deroppe; ligeledes var der i stueetagen et forrådskammer, og under trappen var der med ringe møje indrettet en gedestald for altid at kunne have mælk ved hånden.

Og således var Wilhelm pludselig forvandlet til en skikkelig landarbejder, og udfoldede i denne sin nye stilling al mulig flid og dygtighed. Han lod agrene omhyggeligt tilberede af daglejere, som dugskæreren ansatte, og rensede dem omhyggeligt for sten, og derpå tilsåede han dem med græsfrø. Vinrankerne bearbejdede han næsten ganske alene og blev færdig med arbejdet længe før nogen havde tænkt, som det da ofte er tilfældet, at sådanne, der undtagelsesvis eller efter lang afbrydelse begynder på en virksomhed, i den første iver udretter mere end de, der stadig går over arbejdet. Efter få ugers forløb fandt han tid til at anlægge en lille køkkenhave uden for huset for at kunne have noget kål og nogle roer til det flæsk, som man sendte ham to gange hver uge. Og i en mørk nat tog han sig for at hente aflæggere af sine nelliker og levkøjer nede i byen og satte dem, hvor der var en smule plads; uden om den lille have opelskede han hæk af vilde roser; op ad trappegelænder og søjler lod han gedeblad slynge sig, og da sommeren kom, så det hele så broget og pynteligt ud, at det var en lyst.

Allerede før solen steg op i øst, var han hver dag på benene og søgte fred i rastløs bevægelse, indtil det sidste rosenskær var blegnet over højfjeldene. Derved opnåede han at få sin tid til at slå godt til, så at han kunne tage tingene med ro og tage et pusterum, når han havde lyst, uden derfor at komme i baghånden med sit arbejde. For at samle sit ildebrændsel foretog han lange spadsereture omkring i skoven, hvor det var en let sag at samle en dragt brænde. Han benyttede dertil den hede tid af dagen for da at kunne være i skygge og tillige for at søge en behagelig forfriskelse fra det tunge markarbejde. For

skoven var nu hans skolestue og hans studerekammer, om end ikke i høj lærdom, så dog i forstandig anvendelse af det lidet, han vidste. Han udspejdede fuglenes og de andre dyrs levesæt og vendte aldrig hjem uden at medbringe nogle af naturens gaver, vel forvarede i sit risknippe; snart var det en smuk mosart, snart en kunstfærdig fuglerede, som fuglene havde forladt, snart en mærkværdig sten eller en påfaldende misdannelse af et træ eller en busk. Fra et forfaldent stenbrud hentede han mangt et stykke med ældgamle rester af planter og dyr. Han anlagde også en fuldstændig samling af bark af alle slags træer i forskellige aldre, idet han udskar smukke, firkantede stykker, der var bevokset med mos og lavarter, og undertiden sammenføjede han dem kunstfærdigt, nåletræerne endog med de glinsende harpiksdråber, så at ethvert stykke var et helt lille kunstværk for sig. Og med slige sager smykkede han da loftet og væggene i sit beskedne, lille værelse. Kun bragte han ingen levende fangst med hjem at smykke sin bolig med; jo skønnere og sjældnere den sommerfugl var, som han så flagre forbi sin næse – og der fandtes flere smukke og sjældne arter på disse højder – desto andægtigere lod han den flyve. "Thi," sagde han ved sig selv, "hvad ved jeg, om ikke den sølle fyr allerede har giftet sig? Og, selv om det skulle være tilfældet, så er det dog en hæslig og utaknemmelig bedrift med et greb at udslette sådan et smukt og uskyldigt lille dyrs stamtavle, som er en pryd for landet og en glæde for øjet; udrydde og ødelægge sådan en slægt af sarte, flyvende blomster, der har bestået igennem så mange årtusinder fra begyndelsen af, og som måske var den sidste af sin slægt på hele egnen! For hvem tæller de fjender og farer, som lurer på en sådan lille fyr?"

For denne fromme handlemåde blev han belønnet af en uddød slægt, idet han fandt en lille forhøjning midt i skoven, som syntes ham mistænkelig. Han gav sig da til at grave i den, og opdagede nu, at det var en keltisk krigsmands grav. Et langt skelet med smykker og våben viste sig for hans blik. Men han kastede graven omhyggeligt til igen, uden at tale til nogen om den, for at den døde skulle have ro i sit gemme. Imidlertid gennemforskede han skoven opmærksomt, opdagede flere andre sådanne forhøjninger, hvorpå hist og her var anbragt sten, og han forbeholdt sig på et senere tidspunkt at gøre anmeldelse om dem. Med de fundne smykker og våben forøgede han den kuriositetssamling, som han allerede havde i sit enebo.

Og således erfarede han, hvordan Guds grønne jord har trøst for de forladte, og hvilken velsignet skole ensomheden er for enhver, der ikke er ganske rå eller tom.

Så meget hurtigere vidste han at gøre sig usynlig når dugskæreren nu og da kom anstigende med et større selskab, der skulle beværtes i det lille vingårdshus og trave omkring på de grønne enge. Navnlig var de lystige damer meget opsatte på at få et glimt at se af den ungdommelige eremit, der skikkede sig så vel, og som friheden, solen og bjergluften havde forenet sig om at give en bronzeagtig lød. Og nu syntes det på én gang at være blevet dem en magtpåliggende sag ikke at lade flygtningen blive alt for uafhængig af deres øjnes magt. Også enkeltvis udstrakte adskillige nysgerrige nu og da deres spadsereture helt op til disse højder og spøgte ligesom tilfældigt omkring i nærheden af huset. Men Wilhelm var som forvandlet. I stedet for at slå øjnene ned og være hemmeligt

forelsket, målte han disse blænkere med et roligt, halvt spottende blik og gik sin vej uden den allermindste anfægtelse. Det var et nyt vidunder og gav rigeligt stof til nye samtaler nede i byen.

Dugskæreren var over al måde tilfreds med sin nye bestyrer. Nede på sletten, hvor han også besad et stykke jord, havde han bygget en rummelig stald og en ladebygning. Dér stod kreaturerne hvis pasning var Wilhelm betroet, ligesom han også forestod salget af dem med megen dygtighed. Den fordoblede høavl bragte han ligeledes lykkeligt under tag, og druehøsten, som fulgte kort efter, viste, at også vinplantningen var i gode hænder.

Da dugskæreren nu gjorde sit overslag, fandt han, at fremtidsudsigterne ikke vare så gale, hvis det blev ved at gå i den gænge, og i stedet for blot at have en forbigående morskab af sagen, som det ellers var skik dér på stedet, besluttede han sig til at holde ud for alvor og se til, at det kunne tage en god ende. Omendskønt han også var en lystig dugskærer, skjulte der sig dog et godt anlæg i hans natur fra et eller andet hemmeligt kildespring, hvorfor hans omtanke blev vakt ved Wilhelms friske arbejdslyst, forstand og ufortrødenhed, i særdeleshed da han så, at den drømmende og forelskede skolemester lige med ét havde lagt sig disse nye dyder til, som han kunne have fundet dem på gaden. Hvad en anden kunne gøre – således ræsonnerede han for sig selv – det ville heller ikke være uoverkommeligt for ham, og således blev han, tilskyndet af sig gerrighed, en omhyggelig og agtpågivende mand. Han stod tidligt op, tog selv hånd i hanke med og inddelte sin tid på en fornuftig måde. I stedet for at overlade alt til arbejderne i sit

dugskæreri, førte han selv tilsyn med arbejdet og så efter, at det blev forsvarligt gjort og gik rask fra hånden, og dog fik han tilstrækkelig tid til at tage sig af bedriften. Han afkortede bestandig mere og mere sine ophold i forsamlingerne og værtshusene, hvor spottefuglene til enhver tid sad og holdt blå mandag, og øvede sig i at rive sig løs og bryde op til en hvilken som helst tid uden derfor at blive en tørvetriller. Han bemærkede, at den rette lystighed først indfinder sig efter fuldendt arbejde, og at folk, som altid sidder i den samme værtshusluft og fører den samme passiar, netop derigennem bliver udlærte spidsborgere; at den løsagtige og uefterrettelige snuspatron ikke er et hår bedre end den solide, og at i det hele taget mænd, der ser hinanden hver dag og flere gange daglig, til sidst snakker hinanden dumme. Og dog havde hans omvendelse store vanskeligheder at kæmpe imod, og han måtte gøre de tapreste anstrengelser for ikke at falde tilbage. Men når fristelserne blev for store, forlod han byen og flygtede op til Wilhelm, som han havde fået en del til overs for og havde gjort til sin fortrolige. Derved blev denne igen opildnet, så at han ikke blev rokket i sine priselige forsætter. Men Djævelen såede igen ukrudt, idet dugskærerens kone ikke ville opgive det gamle leben og stadig fornyede samkvemmet med dagdriverne og sladderkompagniet. Manden klagede sin nød for eneboeren; Wilhelm overvejede sagen og rådede ham da til at lade sin kones hår afklippe lige ved hovedbunden, så at hun i et helt år blev forhindret i at gå ud. For han regnede sig for en kvindehader og glædede sig ved at kunne påføre én af dem en bod. Men dugskæreren sagde, at det gik ikke an; hans kones hår var alt for smukt dertil, og da hun i andre henseender ikke

duede til stort, var det et hovedstykke i hendes inventarium. Da overvejede Wilhelm sagen på ny og rådede ham derpå til at overdrage konen mælkehandelen og overlade hende en andel af indtægten. Derved blev hendes begærlighed ægget, hun ville ikke undlade at blande vand i mælken, ville derved lægge sig ud med hele byen og således komme i en velgørende isolering. Denne plan faldt i god jord hos dugskæreren og bestod også så temmelig sin prøve. Konen gik med iver op i den indbringende forretning og var bundet til huset, navnlig om aftenen, da hun skulle overvære malkningen og se til, at hun ikke kom til kort.

Imidlertid var efteråret kommet, og for Wilhelm var der ikke andet at gøre end at vogte kvæget, der nu blev drevet på græs. Han lod ikke denne beskedne bestilling gå fra sig, og ville i det mindste forsøge det et efterår alene på græsgangen med de smukke dyr. Men netop denne overdrivelse, idet han forrettede en almindelig hyrdedrengs arbejde, bekom ham ilde og berøvede ham igen på én gang den frihed og sindsro, som han havde arbejdet sig op til. For bedst som han nu sad dér på de solbeskinnede højder og lyttede til klokkeklangen fra kvæget og så staden ligge dér nede i den gyldne efterårsdis, dukkede Gritlis billede stadig tydeligere frem for ham, som det da også hedder i ordsproget: Lediggang er Djævelens hovedpude! I grunden var det én af disse ufærdige og afbrudte historier, der, ligesom et afskudt ben eller arm, altid vender tilbage ved forandring i vejret og ved overgangen imellem årstiderne. Enhver tilbageblevet gnist af håb om at genvinde en tabt lykke fornyer tusinde smerter, så snart sindet kommer i ro, og lader denne gnist komme i brand.

Da han en dag, mens middagsklokkerne ringede nede i dalen, gik hjem til sit hus for at tilberede sit simple måltid, opdagede han pludselig en sirlig dame, som stod på verandaen og så ud over egnen. Han var næppe to hundrede skridt fra hende og troede at kende Gritli. Han standsede, som truffet af et lyn, og sagde: "Hvad vil hun her? Hvad søger hun her?"

Han skjulte sig bag ved et vildt pæretræ og vovede de næste fem minutter ikke mere at se derhen, men da han til sidst gjorde det, havde skikkelsen vendt sig om og kiggede gennem vinduet ind i det indre af huset og syntes opmærksomt at mønstre den lille stue; derpå satte hun sig på det øverste trappetrin og trak, så vidt han kunne se, et brød eller noget lignende op af lommen og begyndte at spise, og der var ingen udsigt til, at hun ville fortrække med det første. Wilhelm gjorde da rask omkring og gik uden at se sig om og uden at have nydt så meget som en bid tilbage til sin hjord, da han fandt sin bolig således okkuperet. Dér blev han nu i stor sindsbevægelse indtil aften; men til sidst drev sulten ham igen hjem. Han nærmede sig forsigtigt til sin hytte og fandt pladsen rømmet. Englen med flammesværdet spærrede ikke længere døren. Wilhelm betragtede alt opmærksomt, især vinduet og trappen, og fandt alt således som det havde stået før, uden at have lidt nogen overlast. Kun hans sindsro var borte, endskønt han ikke en gang vidste bestemt, om det havde været Gritli.

Uden at ville tilstå det for sig selv, viste han fra den dag af mere omhu for sin påklædning, så at han var næsten alt for fin for en fårehyrde, og ikke sjældent nærmede han sig forsigtigt til det lille hus, men denne åbenbaring vendte ikke mere tilbage. Men til gengæld befolkedes hele bjerget med hendes billede, det

trådte ham i møde på vej og sti, det tittede til ham ud fra de runde vinduesruder. Det syntes ham utåleligt at være hende så nær, og dog havde han ikke for nogen pris villet forandre opholdssted, for den omstændighed, at hun nu var fri, bidrog til yderligere at forøge forvirringen i hans sind. Til sidst blev han dog atter herre over disse anfægtelser og stod igen støt på benene.

Da den første sne faldt, var det igen forbi med dette hyrdeliv; dugskæreren ville nu tage Wilhelm til sig i sit hus; men denne strittede imod og bad, at han måtte blive boende på bjerget. Den anden lod ham da have sin vilje, sendte en lille kakkelovn derop og forsynede ham med allehånde arbejde fra sig selv og andre. For den løn, han fik, anskaffede han sig også nogle bøger, som dugskæreren købte til ham, for at han kunne udvikle sin ånd, og nu sneede han snart inde og befandt sig mere ensomt end nogensinde.

Dog kun så ensom som en rigtig eneboer kan have det; for en sådan er stadig genstand for alle slags besøg. Således fik også Wilhelm nu en besynderlig praksis. I flere miles omkreds gjaldt han nemlig blandt bønderne for en halv vismand og profet, hvilket hovedsagelig hidrørte fra hans omflakken i skoven og den mærkværdige måde, han havde udstafferet sin bolig på. Så snart bønderne opdager en sådan helgen, der grebet af anger over et eller andet hemmeligt fejltrin søger hjælp ad overordentlig vej, drager sig tilbage i ensomhed og fører et usædvanligt liv, så kommer deres fantasi straks i bevægelse, og de tilskriver en sådan særling besynderlig indsigt og kraft, som de straks føler en uovervindelig lyst til at føre sig til nytte, i modsætning til købstadboerne og de oplyste, der henter råd hos

dem, der altid har holdt sig på den gyldne middelvej og aldrig er gået en smule over stregen.

Først kom en ulykkelig enke med et vanartet barn, der intet ville lære i skolen og stadig havde allehånde skarnsstreger for. Hun klagede sin nød, idet hun indviede ham i al barnets vanart, og bad ham sluttelig om et godt råd. Wilhelm talte venligt med synderen, spurgte ham, hvorfor han gjorde dette eller undlod at gøre hint og formanede ham til det gode, da han ville befinde sig bedre på den måde. Den lange vandring, moderens højtidelige beklagelser, profetens ejendommelige indretning af sin bolig, og hans alvorlige og dog venlige ord gjorde et sådant indtryk på barnet, at det virkelig forbedrede sig, og enken udbasunerede nu Wilhelms ry.

Snart efter kom en anden kone, der beklagede sig over en slem naboerske; derpå kom en gammel bonde, der ville vænne sig af med at snuse, fordi han holdt det for en synd. Wilhelm sagde, han skulle blot blive ved at snuse, da det ikke var nogen synd, og bonden lovede og prisede nu sin rådgiver over al måde, hvor han kom. Til sidst kunne der ikke gå en dag, uden at han modtog et eller andet sådant besøg, og han fik et dybt indblik i alle slags huslige og moralske fejl og mangler. Flest besøg havde han dog af piger og kvindfolk, der bad ham om at skrive hemmelige breve for dem, som de tiltroede en særlig virkning, når de blev skrevne af ham, ja endog overtroiske folk kom der, som han skulle vise stjålne eller tabte sager igen eller give allehånde hemmelighedsfulde råd for legemlige svagheder; nogle ville endog spås. Alt dette blev dog til sidst den gode Wilhelm en smule for broget, han blev betænkelig ved det og søgte at afvise sine klienter med spøg eller med barske ord.

Men dette forhøjede kun hans ry, for nu hed det sig, at han havde sine luner og ikke var at få i tale for enhver, hvad man fuldstændig gav ham ret i. Helst tog han sig af de børn, der ikke gjorde fremgang i skolen, som man hyppigt bragte til ham, så at de siden efter kunne komme alene. Dem gav han sig gerne af med og var glad ved ofte at kunne have et eller flere om sig. Han bragte næsten alt i orden og erhvervede sig derved tak og anseelse og en stor skare tilhængere blandt de små, der tit besøgte ham i hele flokke på smukke søndage og bragte ham barnlige gaver, for eksempel et smukt æble hver, så at der til sidst blev en hel kurv ud af det, eller ti nødder hver, så at han til sidst kunne fylde en hel skuffe med dem. De måtte da synge for ham, og når de gik hjem, fulgte han dem et stykke på vej.

Om disse gerninger hørte fru Gritli hyppigt tale og tog levende del i dem, uden at lade sig mærke med det. Hun var meget nysgerrig og ønskede ivrigt selv en gang at se hans beboelse og høre ham tale. Og da hun nu tilfældigvis fik liggende besøg af en god veninde fra en fremmed by, der skulle hjælpe hende at forslå tiden, besluttede de i forening at besøge eneboeren. De klædte sig ud som unge bønderpiger, farvede deres ansigter med megen kunst og indhyllede oven i købet hovederne i store tørklæder. Således udstafferede begav de sig på vej en klar vintermorgen og steg op ad bjerget, der i sin hvide dragt stak besynderligt blændende af mod den blå himmel. Da de nåede det lille eremithus, standsede de udenfor og betragtede det med forbavsede blikke, for det glinsede og strålede som lutter krystal og sølv. Fra taget hang mange store istapper ned med fine spidser, hvoraf nogle næsten nåede jorden. Vejrhanen, forsiringerne i jerngelænderet, der skrev sig

fra paryktiden, og gedebladsrankerne var overdryssede med fin rim, og det hele blev indrammet af Solen med syvfarvede stråler. På stenfliserne under det fremspringende tag vrimlede det med større og mindre skovfugle, som dér pikkede føde op og hoppede lystigt omkring mellem hinanden; de var så tamme, at de knap gjorde plads for de valfartende kvinders fødder og satte sig i række på gelænderet og udenfor vinduet. De to kvinder puffede hinanden i siden for dermed at opfordre hinanden til at banke på; den ene hostede, den anden fnisede; men ingen af dem ville gøre begyndelsen.

Da tog endelig veninden mod til sig og slog på bondemanér nogle kraftige slag på døren, som hun på samme tid åbnede, og skred ind i stuen med drabelige skridt.

Wilhelm sad med en stor bog foran sig, hvori fandtes afbildninger af planter. Han blev ikke videre fornøjet over denne forstyrrelse så tidligt på dagen, så meget mindre, som han så to unge, friske piger nærme sig ham. Men veninden, Anna, tog straks ordet og begyndte i et flydende kaudervælsk at stille ham en mængde spørgsmål og kaste en mængde sager fra sig hulter til bulter. Hun ville have forklaring over en regning på noget solgt halm, som hun havde tilbyttet sig en kælveko med, derpå trak hun et papir frem med noget smeltet bly, som hun forlangte en forklaring på. Dernæst skulle han spå hende af hendes hånd og oplyse hende om, hvornår det var bedst at så havre, om man måtte forlove sig to gange i et år, om han ikke kunne gøre en forhekset kaffemølle i stand, hvori der sad en koboldt; endvidere fremtog hun et stort bundt hønse-, ande- og gåsefjer og bad ham om at skære dem for gode ord og penge; hun ville da hente dem ved lejlighed, for at skrive var hendes liv

og lyst, men hun havde ingen penne. Til sidst ønskede hun at vide, om det nye år ville være godt at gifte sig i for en ærbar, ung bondepige. Alt dette, halmen, kælvekoen, havren, blyet, kaffemøllen, koboldten, pennene og ægteskabet, viklede hun sammen med en sådan behændighed, at det var umuligt, at noget menneske kunne svare på det, og så snart Wilhelm lukkede munden op, afbrød hun ham straks og sagde ham imod, hun havde ikke ment det sådan, men helt anderledes; det hele blev en artig, lille komedie. Og imens stod Gritli bagved med hænderne under forklædet og rørte sig ikke ud af pletten af frygt for, at hun skulle røbe sig. Hun betragtede med levende opmærksomhed Wilhelms mærkværdige bolig, der så endnu eventyrligere ud indvendig end udenfra. Væggene var helt dækkede med mosbegroet træbark, ammonshorn, fuglereder og glinsende kvartsstykker, loftet med besynderlig forvredne grene og trærødder og alle slags skovfrugter og grankogler, blå og røde duske af bær hang imellem dem. Vinduerne var frosset til på det skønneste; hvert eneste af de runde glas fremviste et nyt billede, et landskab, en blomst, en slank trægruppe, en stjerne eller et sølvfunklende damaskmønster; der var sikkert hundrede sådanne ruder, og der var ikke én, der lignede en anden; del var som et værk af en gotisk bygmester, der bygger en korsgang og stadig opfinder nye mønstre for de hundrede spidsbuer.

Alt dette behagede Gritli, der af Viggi og hans Kätter var blevet udskreget som en lav og prosaisk natur; dog lod hun også nu og da sit blik strejfe helligdommens beboer, og han behagede hende ikke mindre. Han var indhyllet i en rødlig ræveskindspels, som dugskæreren havde foræret ham til

vinteren; hans mørke hår var blevet langt og tæt, hans overlæbe forskønnedes af en lille, mørk knebelsbart, og hele fyren havde vundet en selvbevidst og fri holdning. Et langt, rødt tørklæde, som han havde slynget løst om halsen, forøgede yderligere hans udseendes raskhed, der dog næppe ville have været så kækt, havde han vidst, hvem han havde for sig.

Men Annine klarede sine sager så udmærket, at han ikke fattede den ringeste mistanke; men troede at se et forvovent stykke fruentimmer, ledsaget af en undselig og lidt indskrænket veninde. Men da det til sidst blev ham alt for broget, afbrød han den besværlige sladdertaske i en heftig tone og sagde: "Jeres regning på halmen og koen udgør så og så meget, alt det andet er pølsesnak, som I må gå andetsteds hen med, kære kone!"

"Så?" sagde Annine i en kostelig tone, og Wilhelm svarede: "Ja-a! Gå så i Guds navn og lad mig have ro!"

"Nå sådan!" svarede Annine. "Ja, så det var meningen! Så skal I have tak, hr. heksemester og godt skal I få. Herren være med jer, bliv blot ikke vred. Kom fru Barbel!"

Men da hun allerede var kommet uden for døren, vendte hun sig endnu en gang om og råbte: "Det er sandt; nu havde jeg nær rent glemt at bringe jer den hilsen. Eller har jeg måske allerede gjort det?" – "Nej, fra hvem?" – "Ih, det er fra en fin og nysselig lille frue; I kender hende nok for resten bedre end jeg, for jeg ved ingen navn på hende!" – "Jeg forstår jer ikke, jeg kender ingen sådan frue!" – "Ih, så tænk jer dog lidt om, hun bor ved bymuren, er ikke synderlig stor, men pænt skabt og har et hoved fuldt af brune lokker ligesom en puddel! Da Barbel og jeg nys var nede hos hende med æg, sagde vi til hende, at vi ville

herop for at lade os spå, og da var det, at hun gav os en hilsen med!"

Wilhelm blev brændende rød, men skyndte sig at sige: "Jeg ved ikke, hvem I mener!" og vendte sig til sin bog uden at værdige kvinderne et blik mere. Så gjorde de da omkring og sjokkede overgivent ned ad trappen i deres tunge sko.

Næppe var de udenfor hørevidde, før Annine udbrød: "Hør, hvis jeg ikke allerede havde en mand, så ville jeg snappe ham væk for næsen af dig! Det er jo en net fyr, endskønt han er en rigtig grobrian!"

"Ja, han behager mig kun alt for godt," sukkede Gritli; "men jeg stoler ikke på ham! Han kunne let til trods for de satte manerer, han antaget, få et nyt tilbagefald til den gamle Wilhelm, der løb efter ethvert skørt, og da ville det være af asken og i ilden. Han måtte da først stilles på én eller anden prøve."

"Ja, det kan man jo gøre!" sagde veninden. De drøftede nu, hvordan de skulle udføre denne plan, og Annine lovede, at hun nok skulle finde på en udvej, så snart vinteren var forbi. Da sukkede Gritli igen og sagde: "Ak, der er længe til, og til foråret skulle det helst være i orden!"

Da svarede Annine hende: "Så ved jeg ingen råd, for nu må jeg tilbage til min mand. Jeg har heller ikke lyst at klatre mere igennem sneen op til denne vildmandshytte, hvor smukt indesneet den også er! Altså tålmodighed! Så snart violerne springer ud, kommer jeg igen for at prøve din bjergfugl, men på din risiko!"

Gritli føjede sig i det uforanderlige; hun tilbragte resten af vinteren i stor stilhed; men sneen syntes hende slet ikke at ville

vige, og mangen gang vaklede hun, om hun virkelig skulle anstille en prøve, eller om hun ikke hellere straks skulle gøre en ende på sagen. Da kom endelig den vældige søndenvind og gød sine varme regnskyl i skrå striber ned over bjerg og dal. Snemasserne smeltede i ilende fart og vand strømmede fra alle skrænter og skråninger, leende, talende og syngende med tusind tunger. Gritli lyttede til denne klang, som om det kunne have været en bryllupsklokke. Så snart den nærmeste eng var tør, løb hun ud for at se efter violer; hun fandt ingen, men til gengæld nogle vintergækker, og da hun kom hjem, var alligevel veninden ankommet med en stor kuffert, hvori hun medbragte det nødvendige apparat til sit forehavende.

Det var en fuldstændig og stadselig søndagsdragt således som bønderkonerne bruger den, med flere stykker til at veksle med, alt nyt og pynteligt, ja forarbejdet med næsten kunstnerisk omhu. Den første søndag iførte Annine sig med Gritlis hjælp meget omhyggeligt denne pynt og gav med overmodig beregning sin skønhed tøjlerne. Over et kort skarlagens skørt iførte hun sig et sort skørt, der var nøjagtig lige så langt, så at det inderste kun kom til syne ved en rask bevægelse og lod den blændende hvide strømpe synes dobbelt så fortryllende. Ryggen, skuldrene og de runde arme fremhævedes fortræffeligt af en tætsluttende, brun silketrøje; men brystet var frit, kun dækket af en brystsmæk af sort fløjl, der var snøret med bånd af samme stof, der løb igennem sølvringe. Over panden var der ved hjælp af krøllejernet anbragt nogle kokette, bondeagtige smålokker; det øvrige hår hang i fyldige fletninger næsten helt ned til jorden og endte i brede kniplingskantede fløjlsbånd. For hvert stykke, hun hjalp den

leende veninde med at binde eller fæste, blev fru Gritli mere alvorlig og bekymret, og da den overmodige forførerske til sidst var helt smykket og spejlede sig i bevidst skønhed, fortrød hun hele dette arrangement og fremsatte allehånde betænkeligheder. Men hun blev kun lét ud, og den overgivne Annine råbte: "Hvad man beslutter at gøre, det skal man gøre til gavns. Vil du måske friste din skovbroder med et fugleskræmsel? Den slags hellige har altid haft en bedre smag!"

Hun skulle dog i det mindste ombytte sine hvide bomuldsstrømper med sorte uldstrømper, mente Gritli, for det var endnu koldt og fugtigt! – "Derfor har jeg taget solide sko på," svarede Annine. "Og læggene forkøler et fruentimmer ikke, det ved du nok, min skat!" – "Men tag dog i det mindste noget mere om halsen!" bad den bekymrede Gritli i en ynkelig tone, og den uforbederlige veninde svarede: "Ja, dér siger du en gang noget fornuftigt! Giv mig det lille silketørklæde der, jeg kan siden efter stikke det i lommen, så snart jeg kommer ud i solvarmen!"

Derpå åbnede hun vinduet og stirrede ud i den friske morgen; det var søndag og endnu var alt stille, den gunstige, lovende time sneg sig just forbi. Men Gritli opholdt hende så længe som muligt med morgenmaden og forstod ved hjælp af alle slags små delikatesser og himmerigsmundfulde at skyde øjeblikket ud; og dog kom det, og da Annine til sidst gik, vidste den bekymrede ikke nogen anden tilflugt end tårer. Da vendte veninden sig om, og, idet hun så på hende med store øjne, sagde hun alvorligt: "Nå, du lille nar! Hvis du virkelig mener, at det ikke er rådeligt, så lader vi ganske simpelt være! Tag nu en bestemmelse. Jeg er snart klædt om igen!"

Gritli græd endnu heftigere, men hun kæmpede med sig selv og udbrød til sidst i en bestemt tone: "Nej, gå du blot og gør, hvad du finder for godt! Det må jo en gang være således!"

Fru Annine skred altså i det bedste humør gennem det forårsfrodige landskab og badede sig ret af hjertens lyst i den skinnende luft. Der var et præg af foretagelsesiver udbredt over hendes person. Hendes kjole bevægede sig rytmisk under gangen i små sæt, så at den røde skarlagenssøm lyste frem for hvert skridt hun tog; under armen bar hun en friskbagt kringle og en tavle indviklet i et blåternet tørklæde. Snart havde hun nået vingårdshuset; men denne gang bankede hun mindre kraftigt på døren og trådte med god anstand ind i stuen. Wilhelm kendte hende ikke straks; men blev lidt forbløffet over den skønne fremtoning. Han var netop i færd med at koge sin søndagskaffe, der udbredte en krydret duft i værelset. Annine gjorde et sirligt kniks og sagde: "Nå, her har I mig igen! Har I skåret mine penne, hr. heksemester? Jeg ville gerne hente dem, og her har jeg en lille gave til jer for jeres ulejlighed, blot for at vise jer min gode vilje!" – Og dermed gav hun sig til at vikle kringlen ud af det blåternede tørklæde og lagde den foran ham på bordet. – "Den foræring kan I tage med jer igen," svarede Wilhelm; "for jeres fjer duede ikke til at gøre penne af, og jeg har smidt dem på møddingen!" – "Ja så; nå, så får jeg købe mig nogle penne i byen; men det gør ingenting; I skal have kringlen alligevel, og jeg vil selv tage en bid med, hvis I vil give mig en kop kaffe til. Det vil I nok, ikke sandt?" – Og uden videre omstændigheder satte hun sig ned ved bordet og begyndte at partere kringlen. Wilhelm vidste ikke, hvad han skulle sige eller gøre, han havde en følelse, som om der blæste en farlig luftning

gennem hans stille hus og forårssolen funklede noget forunderligt gennem de klare ruder og på den smukke bondepige. Han føjede hende imidlertid, hentede en af dugskærerens porcelænskopper, som denne gemte heroppe og delte ærligt og redeligt sin kaffe med den påtrængende gæst.

"I forstår sandelig at lave dejlig kaffe, hr. heksemester," sagde hun, "hvor har I dog lært det?" – "Det glæder mig, at den smager jer!" sagde Wilhelm, "dog beder jeg jer holde op med at kalde mig heksemester ved hvert andet ord, for jeg kan desværre ikke hekse!" – "Ikke? Det troede jeg såmænd!" svarede hun smilende og sendte ham samtidig et strålende blik – "i alt fald tror jeg nok I har forhekset mig en lille smule, skønt I just ikke er af de høfligste! Men et smukt menneske er I! Keder I jer nu ikke heroppe sådan ganske alene?" – "Det må jeg vel ikke gøre," svarede Wilhelm og blev rød, "ellers kunne jeg jo blande mig imellem folk; I synes ellers at være i godt humør, min smukke frøken!"

"Smukke frøken! Se det klinger straks bedre! I skulle have lidt mere skolegang, så kunne der endnu blive noget af jer! Men desværre trænger jeg nok selv til at gå i skole. Jeg har endnu et anliggende på samvittigheden, lad mig ikke glemme det; det er hovedsagen, og det er derfor jeg med jeres gunstige tilladelse er taget herhen i dag! Det regnskab, som I nylig bragte mig i rigtighed så hurtigt, at jeg ikke en gang mærkede det, har været mig til stor nytte. Jeg har nemlig en stor gård, skal jeg sige jer, og der er ikke nogen mand til at tage sig af sagerne og holde orden i regnskabet. Da jeg var skoletøs, var jeg aldrig opmærksom og lærte intet og var i alle måder en rigtig dumrian. Det svier nu til mig, kan I tro, for jeg ved aldrig,

hvordan jeg sidder i det, og om jeg bliver narret eller ikke. Godt, siger jeg til mig selv, du er endnu ikke for gammel til at lære, kun en fem-seks og tyve år, du går altså til heksemesteren og beder ham vise dig, hvordan man bærer sig ad med at regne et og andet ud. For gode ord og penge gør han det nok, og det skal ikke komme mig an på en sæk kartofler eller en side flæsk, når han vil hjælpe dig en smule til rette, så at du kan omgås med de forbandede tal. Og se, nu har jeg taget en tavle med og et stykke kridt. Ja, hvor har jeg nu gjort af kridtet?"

Hun lagde tavlen fra sig på bordet, stak hånden i kjolelommen og rodede ganske forskrækkeligt omkring i den. Derpå trak hun en håndfuld op af alt muligt og kastede det på bordet: en dårlig lommekniv, et jernfingerbøl, nogle pengestykker, nogle brødkrummer, en hundefløjte, en tørret pære og et lille stykke kridt. Pæren stak hun uden betænkning i munden og sagde, mens hun tyggede nok så gemytligt: "Dér er det forbandede kridt! Begynd nu bare!" Og med det samme trak hun sin stol tæt hen til hans og fæstede sit blik forventningsfuldt på hans ansigt.

"Så store elever er jeg egentlig ikke vant til," sagde Wilhelm forlegen og rykkede sin stol en smule af vejen; "men hvis I vil være smukt opmærksom, skal jeg dog se, hvad der er ved den ting at gøre!" Derpå begyndte han at forklare hende de fire specier, og hun anstillede sig, som om det var noget splinternyt, hun hørte. Hun rykkede igen nærmere hen til ham, tog hvert øjeblik kridtet ud af hånden på ham, ødelagde regnskabet og havde tusinde narrestreger for, og alt imens stirrede hun nu og da på ham med store øjne. Han målte hende med et forbavset, dog ingenlunde uvenligt blik uden dog at tabe fatningen, og tit,

når hun stirrede på tavlen, betragtede han roligt det skønne hoved, omtrent som man betragter en ædel plante. Imidlertid var han blevet noget tavsere, og glemte et par gange at svare, når hun spurgte ham om noget. Pludselig rejste hun sig og sagde: "Nu må det være nok for i dag, ellers bliver jeg alt for lærd! I overmorgen aften kommer jeg igen, hvis I da har tid! Guds fred så længe!"

Og dermed fjernede hun sig uden at vente noget svar, lige så uventet som hun var kommet.

Wilhelm så efter hende uden at rejse sig fra sin stol. Så sad han lidt og tumlede med sine egne tanker og udbrød til sidst: "Det ender med, at jeg også bliver fordrevet herfra. Der er noget fordægtigt ved dette fruentimmer!"

Fru Annine befandt sig så vel i sin bondepigedragt, at hun blev ved at drive omkring ad ensomme markveje, indtil middagsklokkerne ringede. Snart betragtede hun tankefuld den unge sæd, snart fængsledes hendes blik af en lille, munter bæk, der skyndte sig afsted, som om det gjaldt et kapløb; dog var det hverken kornet eller bækken, hun tænkte på; men hun overvejede, hvor vidt hun skulle drive spillet med den unge mand; hun troede at kunne råde for udfaldet, og hun var kun tvivlrådig, om hun først skulle drive spillet en smule til sin egen plasér, eller om hun skulle handle som ærlig veninde. For eneboeren syntes hende just den rette til at spille heltens rolle i et sådant lille, gemytligt eventyr, og hun havde allerede så småt tildelt ham en rolle i et lystspil til sin egen fornøjelse. Hvis Wilhelm lod sig lokke og gik i fælden, blev jo hendes veninde befriet for en ubestandig mand, og hun ville gøre hende en god tjeneste på samme tid, som han fik en velfortjent straf i form af

et lystigt puds. Hun var blevet stående ved en lille vandpyt, hvori hun så sit eget billede. Hun syntes næsten, hun var for smuk for sin egen uskønsomme mand; men på den anden side var det dog et noget voveligt eventyr og kunne let få et betænkeligt udfald og forstyrre hendes behagelige sindsro; hun ønskede også veninden det bedste, og hun vidste nok, at Gritli ville holde fuglen fast, når hun først havde fået fat på den. Således stredes hendes tanker i hendes indre, og hun besluttede til sidst at lade afgørelsen bero på et vissent blad, der langsomt kredsede i den lille dam og søgte en udvej. Lagde det sig ved den højre side, ville hun sørge for sin venindes interesser, blev det derimod hængende ved den venstre bred, ville hun følge sine egne, gale indskydelser. Men pludselig drev bladet helt ud af den lille pyt og blev aldeles borte og hun besluttede da at lade tingene gå, som de ville. Da hørte hun klokken ringe til middag, og Annine søgte nu uden at blive iagttaget af noget menneskeligt øje ned til bagdøren i bymuren, for det var på det lag, hvor Pan plejede at sove i gammel tid, og hvor seldwylerne nu om stunder samles i sluttet kreds om søndagsstegen, så at gaderne var fuldt så tavse og forladte som ved midnatstid.

I ængstelig forventning slugte Gritli den overgivne veninde med øjnene, da hun leende trådte ind i stuen. Men Annine omfavnede hende og kyssede hende straks på stående fod, idet han udbrød: "Kom her, jeg er rigtig kommet i kyssehjørnet deroppe hos din skovbroder!" – "Fy! hvor du er styg," råbte Gritli bebrejdende, "du har da ikke indladt dig på slige, gale streger! Hvordan gik det? Hvordan stod han sig?" – "Vær blot rolig! Han holdt sig så stiv som et stykke fyrrebrænde!" sagde Annine, og Gritli råbte: "Gud ske lov og tak: Så vil vi lade det være nok med

den spas!" – "Lade det være nok? Det var en net historie!" afbrød Annine hende, "så kunne vi først rigtigt sige, at vi vidste hverken ud eller ind! Han var rigtignok som et stykke fyrrebrænde, men nu kommer først den egentlige prøve, hvor han endnu glimrende kan vende sig til det onde, ganske vist også til det gode! Nå, som han reder, så får han ligge!"

Da mandede Gritchen sig op igen og sagde: "Ja, det må føres til ende! Hvis han undflyr disse djævelskunster, har han forbedret sig og vil være så meget mere rosværdig!"

Altså begav fristerinden sig igen på vej den næste dag, og denne gang henimod aften. Hun var iført den samme dragt, kun med nogle små forandringer, hvorved dens udseende var blevet noget simplere og lignede omtrent den dragt, en bondekone bærer på en hverdag, når hun skal fra by. Men hun havde sørget for, at hendes tøj alligevel sad godt og klædeligt. Håret havde hun mærkeligt nok flettet på købstadsmaner og kastet et tørklæde over det.

Wilhelm var med forsæt gået sin vej i den tanke at lade den påtrængende elev gå en forgæves gang, hvis hun virkelig skulle komme igen. Men da det skumrede, skyndte han sig mere end strengt nødvendigt ad hjemmet til, hvad enten det nu var af nysgerrighed eller af lyst til at søge oplivelse i det muntre fruentimmers selskab. Og ganske rigtigt skulle han netop træffe hende uden for døren, som hun netop forgæves havde banket på. "Ih se, kommer I dér!" sagde hun blidt, "jeg begyndte allerede så småt at tænke, at I havde ladet mig i stikken! Her har I mig nu igen, jeg kunne ikke komme før." Han tændte lys og sagde: "Nå, hvordan står det sig? Har I beholdt noget af det, I lærte sidste gang, eller har I allerede glemt det igen?" – "Jeg ved

det knap selv," svarede hun beskedent og syntes i det hele taget at være i en blødere stemning, så at læreren igen befandt sig i et fuldstændigt vildrede.

Da hun begyndte at regne, viste hun sig stille og adspredt, men denne adspredthed forhindrede hende ikke i at regne sine opgaver som et smørrebrød og få dem rigtige ligesom ved et rent tilfælde, hvorpå hun selv gjorde prøve på dem. Hun kunne nu på én gang regne lige så godt som skolelæreren selv, men syntes ikke at vide det. Han betragtede hende en rum tid, mens han blev helt besynderlig til mode. Da slog det ham på én gang, hvilken forbavsende hvid hånd denne bondekone havde, og hendes kunstfærdigt flettede hår duftede ganske tæt ved hans næse. Da udbrød han pludselig: "De er ingen bondekone! Hvor kommer De fra? Hvad vil De her?"

Hun slap forskrækket kridtet, så frygtsomt på ham og derpå ned for sig, mens hun lagde hænderne i hinanden. Der var dødstille i stuen. Endelig drog hun et let suk og sagde i en dæmpet tone: "Jeg er en ung enke, der af kedsommelighed allerede har begået adskillige dårskaber. Nylig aftalte jeg med en veninde, at vi skulle aflægge et besøg hos den vise eneboer her oppe, som der har været så meget tale om. De har set, hvorledes vi udførte vort forsæt; men denne nysgerrighed er kommet mig dyrt at stå!"

"Og hvorfor det?" spurgte Wilhelm leende, endskønt det begyndte at blive ham hedt om ørerne. Da sagde hun i en endnu sagtere tone: "Jeg har desværre forelsket mig i Dem!" Og samtidig så hun smilende op på ham. Det var ganske vist ikke noget ægte og følt blik, men et fabrikeret, en brillant af bøhmisk glas, det følte Wilhelm ret vel, og dog var det ildfuldt

nok til at vække en hel hær af følelser og tanker hos ham, hvoraf den ene hurtigt som lyn tændte den anden.

Man må dog, når alt kommer til alt, omgås kvinderne som skorpioner, man læger den enes stik med den saft, man presser ud af den anden! Og hvad nytter det så at kaste vrag på kvindernes sødme, fordi de er svage og bedrageriske. Pluk roserne forsigtigt af uden at berøre stænglen, så bliver du ikke stukket! Drik vinen og sæt bægeret bort, så vil du leve i fred! Hvo der vandrer gennem ørkenen, han drikker af den kilde, han møder på sin vej, og, hvo der er ensom, han lokker drosler! Se! den ene går, den anden kommer, den ene er brun, den anden har gyldent hår: bedst er hun, som kysser dig!

Ikke disse udførlige ord, men deres giftige mening gennemtrængte i ét nu Wilhelms blod, idet han greb Annines hånd og så på hende med et smilende, men rådvildt blik. Dog var hans handlinger ganske vist langt spagfærdigere end hans tanker og således gik det til, at det ikke var ham, der efter en minuts forløb holdt den skønne fristerinde i sin arm, men derimod hende, der havde slynget sin arm om ham og netop ville trykke et kys på hans mund, da i samme øjeblik atter en række af tanker og forestillinger fo'r igennem Wilhelm.

"Dette er altså," tænkte han omtrent ved sig selv, "den meget attråede lykke i kvindearme. Nå, det er jo skønt nok og slet ikke til at kimse ad! Gud ske lov, at jeg engang har fået én så nær ved mig! Hvad mon Gritli ville sige til det, hvis hun så mig i denne situation?"

Og alt imens disse tanker fo'r gennem hans hoved, så han i ånden Gritli stå på trappen udenfor og derpå sætte sig ned. "Hvorledes?" tænkte han. "Hvad om hun skulle have opsøgt dig?

Hvad om hun endnu havde dig kær?" Han blev grebet af en heftig medlidenhed med hende, han blev helt forfærdet over sin egen hårdhjertethed. Adspredt og fordybet i disse tanker fo'r han pludselig tilbage og unddrog således uventet sin mund det kys, som Annine netop havde tiltænkt ham. Han stirrede ud i rummet og troede stadig tydeligere at se fru Gritlis formentlige skikkelse, hvordan hun sad stille udenfor hans dør og syntes at vente på ham. Da besindede han sig og sagde som efter en pludselig indskydelse til Annine: "Hvordan hang det egentlig sammen med den hilsen, som De bragte mig fra den dame, første gang De var her? Hvad tager hun sig til? Og hvordan lever hun?"

"Hvilken dame? Hvilken hilsen?" spurgte hun noget forbløffet og forlegen, og da han havde forklaret sig nærmere, sagde hun koldt: "Å, det var kun noget skælmeri af mig! Jeg kender slet ikke den dame!" Dette kolde og undvigende svar behagede ham ikke, men vakte en følelse hos ham, der lignede krænkelse. Uvilkårligt gjorde han sig fri og trådte hen til vinduet; han åbnede det og stirrede forstemt ud i mørket.

Den stjernebesåede himmel rundede sig over dalen dernede, hvor lysene fra Seldwyla skinnede i en samlet hob; over dette syn glemte han, hvad der var i stuen, hans tanker flakkede vildsomt omkring den mørke stadsmur dernede i lavningen, og han drog netop et forsvarligt suk, da en kvindeskikkelse smuttede forbi uden for vinduet med de ord: "Godnat, hr. heksemester!" Det var fru Annine, som ubemærket var listet ud af stuen, og som nu leende fo'r ned ad bjerget. Han gjorde en uvilkårlig bevægelse og en stemme hviskede inden i ham: "Lad hende ikke undslippe!" Men dog veg han ikke fra pletten og

hans længsel fløj bort over hovedet på denne gøglende fremtoning og ned i dalen, hvor Gritli var. Alle lidenskabens ånder var nu sluppet løs i ham og tumlede sig som drukne koboldter omkring i hans hjerte, og han tilbragte en søvnløs nat i en ophidset og feberlignende tilstand.

"Det skal vi nok finde på råd for!" udbrød han, da solen allerede stod højt på himlen og han vågnede af en urolig morgenslummer, "jeg vil for nogen tid rømme pladsen her og søge anden luft!" Som sagt, så gjort! For anden gang slængte han rejsetasken over skulderen, tog en stok i hånden, lukkede vinduesskodder og døre og begav sig på vej for at bringe dugskæreren nøglen og tage orlov for nogen tid.

Lette og hurtige skridt vækkede ham pludselig af den drømmende tilstand, hvori han havde foretaget sine forberedelser. Han troede at kende disse skridt og lyttede nogle øjeblikke, før han vovede at se op. Allerede lagde morgensolen ligesom et let slør over den solbeskinnede vej nedenfor; solskinnet ombølgede et par rundtformede skuldre. Wilhelm følte sig med ét slag som hensat i en skærsild, og dog bemærkede han i sin forvirring, at de velklingende skridt næsten umærkeligt tøvede. Til sidst så han op og så fru Gritli tæt foran sig, der rødmede og så hen for sig med et forlegent smil. I deres grænseløse forvirring fremskyndede de begge deres gang og ilede hinanden forbi, formodentlig for aldrig mere at mødes. Da rev Wilhelm hatten af og Gritli besvarede hans stumme hilsen med en rask hovedbøjning. Som på kommando så de sig begge to om, standsede og vendte sig med mere eller mindre langsomhed; til sidst fo'r de sammen som to stykker træ, der flyder på det samme vand, og nu skred de

ufortøvet med raske skridt af sted ved siden af hinanden. "De vil dog ikke rejse bort? Jeg ser, De har udrustet Dem med taske og stok," sagde Gritli. Wilhelm svarede, at han ganske rigtigt ville rejse, og da hun spurgte ham hvorfor og hvorhen, talte han om forretninger, om det smukke vejr, om dit og dat, og Gritli indflettede lige så mange betydningsløse genstande i samtalen, og alt dette i den dybeste sindsbevægelse. De gik rask til, åndede hurtigt og skiftedes til at se på hinanden, og således var de, uden at vide af det, kommet ind på en skovsti og befandt sig allerede dybt inde mellem træerne, da Gritli udbrød: "Men hvor er vi dog kommet hen? Er det den vej, De skal?" – "Jeg?" sagde Wilhelm alvorligt, "nej!" – "Nå, det kan blive godt," sagde hun leende; "men nu må vi se til, at vi snarest muligt hitter ud igen!" – "Så vil vi skyde genvej her," sagde han og drejede ind på en smal tværvej, der løb igennem skoven. Efter kort tid forløb nåede de en lille åben plads, der var omgivet af høje fyrretræer, hvis kroner slyngede sig ind i hinanden. Under fyrretræerne var der opstablet en stendysse af store, rødlige sten, for det var en keltisk krigsmands grav, og rundt om var pladsen oversået af anemonernes hvide stjerner.

"Her er smukt!" udbrød Gritli; "her må jeg hvile mig lidt, jeg er blevet træt!" Hun satte sig ned på stenene, og Wilhelm blev stående foran hende. "Se til, at han ikke vågner, der ligger dernede!" sagde han. Hun spurgte forskrækket, hvad han mente, og han fortalte hende gravens historie. Efter nogen tids tavshed bemærkede hun: "Hvor mon hans kone ligger? Det kan dog ikke være langt borte!" – "Ja, det kan man ikke vide!" svarede Wilhelm smilende, "måske ligger hun på en slagmark i

Gallien, måske på et andet bjerg i denne egn, måske her lige ved siden af, og måske har han slet ingen haft!"

Derpå indtrådte der en fuldstændig tavshed imellem de to, og hver for sig syntes de helt fordybet i deres egne tanker. Gritli havde taget sin hat af, og han så nu i stedet for de lokker, som tidligere havde stukket ham i øjnene, et skinnende, glatstrøget hår og et lille rundt hoved. Dette berøvede ham fuldstændig fatningen, for fru Gritli syntes ham ved denne overordentlige forandring skønnere end nogensinde. Hun var også overordentlig smukt og smagfuldt klædt, skønt uden overdrivelse, men alt var frisk og klædeligt; det enkelte sprang ikke i øjnene, og dog gjorde det hele et indtagende indtryk, der atter fuldstændig underordnede sig det smukke, ungdommelige hoveds herredømme. Denne kvinde var hjemme i sine klæder og hjemme i sit hus, og den, der tog ind dér, befandt sig ikke i nogen markedsbod. Det hele satte Wilhelm i en dyb melankolsk stemning og han så på den smukke frue, som man ser ud mod en forårsblå himmelrand, fordi man ikke kan nå den.

Da den dybe stilhed havde varet nogle minutter, mens Gritlis bryst steg og sank i urolig bølgegang, kukkede gøgen dybt inde fra skoven, rigtignok kun en eneste gang, men højt og klart, så det gav genlyd. Da så de begge på hinanden og, uden at spilde mere tid, sagde Gritli med et venligt smil: "Det glæder mig, at jeg har truffet Dem, for det var halvt om halvt min hensigt at opsøge Dem i Deres lille hus!"

Wilhelm betragtede hende med store øjne; disse ord vækkede ham op af hans drømmende tilstand og gjorde ham det forhold nærværende, hvori han egentlig stod til fruen. Han udstødte

derfor kun et kort og mistroisk: "Hvorfor?" og følte en brændende hede stige op i sine kinder ved tanken om, at han måske var udsat for en ny komedie. Men Gritli sagde: "Jeg ville gerne spørge Dem, om De endnu er vred på mig for den historie med kærestebrevene?"

"Jeg har egentlig aldrig været vred på Dem, men kun på mig selv, og dog var det, som De sagde om mig for retten, ikke smukt og desuden utaknemmeligt, for jeg satte Deres skønhed og ynde så højt, at jeg ikke vidste at hjælpe mig på nogen anden måde end ved at tro på en Gud, der havde skabt Dem og givet mig Dem, hvilket dog ganske vist var en forfængelig og egennyttig tanke!"

En strålende rødme dækkede Gritlis kinder. "Jeg var ikke utaknemmelig," sagde hun, idet hun trak sine handsker af og betragtede sine fingerspidser; "da jeg sagde disse ord, tænkte jeg –" hun standsede, og Wilhelm sagde med næsten tonløs stemme: "Nå, hvad tænkte De?" – "Jeg tænkte," hviskede hun og slog øjnene ned, "nuvel, jeg tænkte i mit hjerte, at min hele person, som den nu en gang er, til gengæld skulle tilhøre Dem en gang, når tiden kom! Og nu er jeg her!"

Og i det samme rakte hun ham begge sine hænder og hævede sit blik mod hans. Det var ikke sådan et lynblik som det, hun én gang havde tilkastet ham gennem hækken, men dog langt dybere og klarere. Han greb hendes hænder, hun rejste sig; dog vidste den gode pasha, der i sine tanker havde behersket en hel stad fuld af kvinder, i øjeblikket slet ikke, hvad han skulle gøre med denne ene, men begyndte som en forrykt at gå frem og tilbage med hende på den åbne plads, mens han stadig lo til hende uden at slippe hendes hånd.

Til sidst fortsatte de deres vej. Wilhelm gik foran, men så sig nu og da om, om hun også fulgte ham på den smalle sti, og altid gik hun smilende bag ved ham. Men én gang gik hun om bag et tæt bøgetræ og skjulte sig dér, og da han nu igen så sig om, så han hende ikke mere. Uvis og forskrækket standsede han, og da hun intetsteds var at høre eller se, gik han langsomt omtrent en snes skridt tilbage, og for hvert skridt blev hans fod tungere, for han blev grebet af den sorteste mistanke om atter at være genstand for et bedrag, så eventyrligt det også kunne synes, for han kunne endnu ikke finde sig til rette i sin nye stilling som lykkelig elsker. Da lød der en skælmsk hosten bag ved bøgen, og da han nærmede sig, bredte den savnede armene ud imod ham. Og nu først omfavnede han hende og overvældede hende med kys, der for hvert øjeblik lykkedes bedre, og hun hvilede trygt i hans arm og opdagede først nu, at hun heller ikke havde kendt stort til kærlighed tidligere.

Da Wilhelm foreløbig følte sig ej smule beroliget, satte han sig ved den elskedes side på en mægtig, mosbeklædt rod af bøgetræet. Han klappede hendes kinder og spurgte, om hun en gang før, en middagsstund sidste efterår havde været ved hans hus? "Så har du altså dog set mig," svarede hun. Han fortalte hende nu åbenhjertigt denne begivenhed og også det lille eventyr med fru Annine, og hvorledes kun erindringen om det øjeblik, da Gritli havde siddet på hans trappe, havde bevaret ham fra fald.

Gritli klappede ham igen, kyssede ham og sagde: "Så er du dog én af de rette, på hvem ingen møje er spildt!"

Og da maj kom, holdt de et muntert bryllup under de blomstrende træer. Og mens de tilendebragte deres

bryllupsrejse, søgte dugskæreren en større landejendom ud til dem, som de ved deres hjemkomst købte, og nu flyttede de der hen. Wilhelm passede sin ejendom med flid og omsigt og forøgede den, så at han blev en anset og velstående mand, mens hans kone altid blev sig selv lig i mildhed og ynde. Når hendes mand kunne få et anfald af gnavenhed, eller det kom til en lille rivning, så udfoldede hun sine lokker, og når de ikke længere ville gøre deres virkning, så strøg hun dem igen bag øret, hvorpå Wilhelm atter var slået af marken. De havde velopdragne børn, som, da de voksede til, tog sig andre velartede til ægte. Også dugskæreren vedblev at høre til deres venner og holdt tappert stand, så at der efterhånden fremvoksede en lille koloni af retskafne, der uden at give afkald på en eneste af livets uskyldige glæder dog forstod at holde måde og at holde sig oven vande. Seldwylerne kaldte dem ironisk for "de halvlystige pligtgendarmer" eller "fiffikusserne", men de var dog vel lidte, fordi de var nyttige i mange måder, og i det hele øgede byens anseelse.

Men Viktor Störteler og hans Kätter og de kærlighedsbreve, som de af nød og trang igen havde draget for lyset, omredigeret og under dagligt kiv og splid forøget, var for længst sporløst forsvundet i glemsel og mørke.

Om "De misbrugte kærlighedsbreve"

Forfatter: Gottfried Keller (1819-1890).
Org.udgave: *Die mißbrauchten Liebesbriefe.* Deutschen Reichs-Zeitung, oktober 1860, bogudgave i *Die Leute von Seldwyla*, 2. teil, Göschen, Stuttgart 1874.
Denne udgave baseret på: *De misbrugte Kærlighedsbreve*, i: *Folkene i Seldwyla.* Fortællinger af Gottfried Keller. Anden Del. Oversættelsen ved Alfred Ipsen. Andr. Schous Forlag. 1881.
Oversætter: Alfred Ipsen (1852-1922).
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter Pietro Rotari (1707-1762): *Brieflesendes Mädchen, den Kopf aufgestützt* (1754).

ISBN 978-87-7628-168-7
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-421-4 (Ølstykke 2015).

© 2025 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk